

Shalom Montessori

Podręcznik praktyczny dla nauczyciela Montessori
z elementami Edukacji Żydowskiej

Shalom Montessori

Podręcznik praktyczny dla nauczyciela Montessori
z elementami Edukacji Żydowskiej

nubo

Spis treści:

Wstęp	6
Kim jest Żyd, kim jest Żydówka?	10
Rozdział 1: Otoczenie, które wspiera	16
Otoczenie wewnątrz placówki Montessori	20
Otoczenie zewnętrzne	24
Tu Biszwat: Ogród, plony i szacunek do przyrody	27
Rozdział 2: Wielka waga rytuałów	30
Chanuka: O święcie Chanuka i Tłustym Czwartku	35
Rytuał dźwięku	39
Rosz Haszana: Shana tova, czyli kilka słów o Nowym Roku Żydowskim	41
Szabat shalom: O rytuale odpoczynku i wspólnym świętowaniu	43

Rozdział 3: Sztuka codziennego życia	48
Czynności w szatni	53
Autonomia w łazience	58
Czynności proste	63
Przesypywanie i przelewanie	65
Porządkowanie	71
Kąpanie lalki	80
Pranie ubranek	86
Pesach: Co zajęcia w strefie życia praktycznego mogą mieć wspólnego z edukacją żydowską?	93
Rozdział 4: Pomoce sensoryczne Montessori	97
Sukkot: Co może mieć ze sobą wspólnego Święto Szałasów i materiał sensoryczny Montessori?	127

Wstęp

Montessori i Edukacja Żydowska... Jak połączyć ze sobą te dwa zagadnienia? Czy jest to możliwe i czego potrzeba, aby znaleźć wspólny język między tymi dwoma kierunkami?

W „Shalom Montessori” postaramy się zgłębić oba podejścia do edukacji i zaproponować rozwiązania, które znajdują się na ich wspólnej płaszczyźnie. Zrobimy to na konkretnych przykładach, zadaniach i ćwiczeniach do wykonania, tak, aby dać nauczycielowi czytającemu tę publikację jasne i przejrzyste wytyczne do dalszej pracy z dziećmi. Poszukajmy więc wspólnej przestrzeni dla metody Marii Montessori i Edukacji Żydowskiej.

Podczas jednej z naszych rozmów z Simonettą Bertoli, prowadzonych w trakcie trwania szkolenia w Casa dei Bambini we Włoszech, jedna z uczestniczek kursu zapytała ekspertkę, jaką jedną radę dałaby osobie, która zaczyna swoją drogę nauczyciela Montessori. Simonetta uśmiechnęła się znacząco, łagodnie, przyjrzała się po kolei uczestniczkom, po czym powiedziała: „dobry nauczyciel Montessori potrzebuje mieć w sobie wiele pokory”. Pokory do poszukiwania, pokory do obserwowania i modyfikowania tego, co nie działa. Pokory do dzieci, do otoczenia, do swojej pracy. Pokory do przyznania się do błędu i szukania odpowiedzi w sobie, nie w zachowaniu dzieci. „Co mogę zmienić ja, w sobie, w swojej postawie, w swoim otoczeniu, w mojej pracy żeby dziecko mogło rozwijać

swój potencjał jak najlepiej?”. Pokory potrzebujemy też, gdy stykamy się z tym, co inne, nieznane, obce, lub nawet z pozoru zagrażające. Szczególnie w czasach, gdy na świecie toczy się wiele wojen i walk o władzę, gdzie mamy do czynienia z różnymi przekazami medialnymi i żyjemy w naszych małych bańkach informacyjnych, kreowanych przez algorytmy mediów społecznościowych – tak łatwo nam wpaść w pułapkę oceniania i wydawania pewnych opinii. Praca nauczyciela wymaga wielkiej otwartości, w końcu na co dzień pracujemy z dziećmi z przeróżnych środowisk, a zależy nam na tym, aby nie tylko przekazywać im wiedzę naukową, ale też naszą postawą kształtować system wartości tych małych ludzi, którzy przecież kiedyś dorosną i poniosą dalej w świat to, co przekażemy im tu i teraz.

W tym podręczniku nie będziemy zbyt obszernie rozpisywać się o historii i założeniach pedagogiki Marii Montessori – literatura, która powstała do tej pory jest wystarczająca, aby zgłębić ten temat. Chcielibyśmy jednak skupić się na wartościach, które ta droga edukacji przekazuje dzieciom, gdyż tutaj znajdziemy znaczące połączenie z wprowadzaniem do edukacji wiedzy na temat odrębnych kultur – w tym kultury żydowskiej, która jest tematem składowym tej publikacji. Najważniejszą wartością przekazywaną przez pedagogikę Montessori jest szacunek. Szacunek do otoczenia, szacunek do natury, do przedmiotów, do naszej pracy, do pracy innych, ale przede wszystkim – do siebie nawzajem. Miriam Synger, która poprowadziła dla nas kurs Edukacji Żydowskiej, tłumacząc na czym ona właściwie polega, opowiedziała o ogromnym zamiłowaniu społeczności żydowskiej do dyskusowania na różne tematy. Opowiedziała też o tym, że uczniowie mają przestrzeń, a nawet są zachęcani do zadawania nauczycielom pytań, czy podważania ich opinii. Każda sugestia, każda wypowiedź, każde pytanie jest traktowane z ogromnym szacunkiem. Dzieci uczą się słuchać siebie nawzajem, ale też uczą się przyjmowania konstruktywnej krytyki. Ich głos naprawdę ma znaczenie, czego mogliśmy doświadczyć podczas wizyty w placówce żydowskiej Gan Balagan w Sofii, gdzie podczas czasu wspólnego na dywanie dzieci miały przestrzeń do swobodnej wypowiedzi i opowieści o tym, czym naprawdę się interesują. Czy nie tak chcielibyśmy, aby wzrastały dzieci? W atmosferze wzajemnego

szacunku, w otoczeniu które naprawdę wspiera ich tempo rozwoju, naturalne potrzeby i poczucie własnej wartości i sprawczości? Czy nie chcemy, aby pozostały otwarte na świat i ludzi, tak jak są naturalnie w czasie swojej młodości? Czy nie zależy nam na tym, żeby ich pierwszym odruchem była chęć niesienia pomocy, zamiast lęku i uprzedzenia? Bo przecież gdy ludzie czują się mądrzy, sprawczy i wierzą w siebie – tylko wtedy mogą naprawdę robić więcej dla innych.

Na czym więc tak naprawdę będzie polegała Edukacja Żydowska? Zależy nam przede wszystkim na poszerzaniu świadomości dzieci. Skupimy się więc na edukacji o Kulturze Żydowskiej, o jej tradycjach i wartościach. Pokażemy dzieciom jak wyglądają żydowskie święta i proponujemy ćwiczenia oraz zadania, które poprzez twórczość i zabawę utrwalały zdobytą wiedzę. Skorzystamy z metod pracy pedagogiki Montessori, która posłuży nam jako baza i wpleciemy w nią Edukację Żydowską.

Podczas rozmów z nauczycielami w placówce Gan Balagan dowiedzieliśmy się, że bazą ich Edukacji Żydowskiej jest przekazywanie wiedzy na temat świąt obchodzonych w Społeczności Żydowskiej, a także wartości im bliskim. Dookoła tego skonstruowany jest plan nauczania. Jednak należy pamiętać, że do tej placówki uczęszczają dzieci, których choć jedno z rodziców jest Żydem, bądź Żydówką, dlatego też Edukacja Żydowska jest integralną częścią odkrywania ich tożsamości. Naszym zadaniem będzie nauczanie o kulturze, pokazanie, że gdy większość obchodzi Święta Bożego Narodzenia z choinką i prezentami. Ale niektóre dzieci tej choinki nie mają. Za to celebrują święto zwane Chanuką, z równie ciekawymi rytuałami.

W „Shalom Montessori” bazą stanie się pedagogika Marii Montessori, a elementem dodanym – edukacja o Kulturze Żydowskiej i tak też skonstruujemy tę publikację. Opiszemy podstawy metody Montessori wraz z praktycznymi ćwiczeniami i zadaniami. Proponujemy też sposób, w jaki możemy przekazać wiedzę o Żydowskiej Kulturze wykorzystując metody i pomoce Montesoriańskie. Przekażemy dalej cenną wiedzę, którą zdobyliśmy w czasie trwania kursów i praktyk.

Kim jest Żyd, kim jest Żydówka?

Jako nauczyciele, szczególnie Ci pracujący z małymi dziećmi w wieku przedszkolnym, wiemy bardzo dobrze, że nikt tak jak one nie potrafi zadawać pytań. Pytań, na które my, dorośli, o dziwo, nie zawsze znamy odpowiedzi, a możemy być pewni, że jedno pytanie zrodzi za chwilę kilka innych. Dzieci niosą w sobie naturalną potrzebę odkrywania świata i ogromną ciekawość. Dlatego opowieść o Kulturze Żydowskiej potrzebujemy zacząć od podstaw.

Zacznijmy od rzeczy wydawałoby się najprostszych, od pytania: kim jest Żyd, kim jest Żydówka? Jak odpowiedzieć na takie pytanie? Bo przecież dla dzieci Basia, to po prostu Basia. Ona ma ciemne warkocze, ma fioletowe buty z Elsą i lubi rysować, tak samo jak Ania, której ulubionym kolorem jest niebieski. Basia jest polską Żydówką, Ania jest Polką. Mają tyle samo

lat, obie są dziewczynkami, które lubią robić to samo, a jednak jest coś, co jest inne. Albo ten nowy chłopiec w przedszkolu, z dłuższymi włosami po bokach, który codziennie przychodzi w czapeczce na głowie. Choć pojęcie tożsamości może być dla dzieci na tym etapie rozwoju jeszcze zbyt abstrakcyjne do pojęcia, warto odpowiadać na ich pytania najprościej jak tylko potrafimy, traktując poważnie ich potrzebę zdobywania wiedzy o otaczającym świecie.

Kim więc jest Żyd, Żydówka? Najprościej mówiąc osoba, której mama jest Żydówką lub ktoś, kto zrobił konwersję i przeszedł na judaizm. Judaizm, czyli religię, której podstawą jest Tora.

Nie zawsze jednak Żyd, czy Żydówka musi wyznawać judaizm, uznawać się za religijnego Żyda, Żydówkę, żeby czuć się częścią Narodu Żydowskiego. Jednakże każda osoba wyznająca judaizm będzie nazywać się Żydem, Żydówką. Skomplikowane? Dodajmy do tego fakt, że mimo iż Izrael jest państwem żydowskim, faktem jest, że nie każdy Żyd czuje, że Izrael to jego / jej państwo. Dlatego obserwujemy duże rozproszenie, połowa Żydów nie mieszka w Izraelu. Pod tym względem to jest ewenement, gdyż prawdopodobnie nie ma drugiej takiej grupy narodowej, która byłaby tak liczna poza swoim państwem. Co więcej, Izrael nie jest państwem tylko dla Żydów, stąd tak duży procent Arabów. Pod tym względem jest to wyjątkowa sytuacja ponieważ mało które państwo ma tak liczną mniejszość.

Jak wygląda Żyd, Żydówka? Może wyglądać dokładnie tak samo jak ja, czy ty. Przynależność do Narodu Żydowskiego nie musi definiować wyglądu.

O specyficznym stroju, czy wyglądzie możemy mówić dopiero w przypadku Żydów, którzy uznają się za religijnych. Tu więc warto zwrócić uwagę dzieci na elementy stroju religijnego Żyda. Może to być jarmułka, cicit, pejsy czy tałas. Kobiety mogą zakrywać włosy pod chustą, a mężczyźni oplatać ręce tfilinem w trakcie modlitwy.

Padło też nowe i nieznane dzieciom słowo: **Tora**. Możecie być pewni, że spytają „co to takiego jest Tora?”. Możecie odpowiedzieć dzieciom, że jest to Pięcioksiąg Mojżeszowy. Są w nim zawarte historie o stworzeniu świata, o Adamie i Ewie, o arce Noego, o wieży Babel, o Mojżeszu, który przeszedł przez Morze Czerwone. Niektóre dzieci mogą znać te historie. Warto, by wiedziały, że również dzieci żydowskie te opowieści czytają. Między tymi historiami zawarty jest zbiór praw, które są podstawą judaizmu. Mówią o tym co można i czego nie powinno się robić. Zawiera 613 przykazań – 365 zakazów i 248 nakazów. Czego dotyczą przykazania? Zawierają prawa etyczne, prawa mające źródło w żydowskiej historii i tradycji i prawa nie mające logicznego wytłumaczenia. W tych przykazaniach znajdziemy na przykład nakazy o tym, jak wygląda strój religijnego Żyda, wiedzę o tym co może, a czego nie powinien jeść, czy robić. Czy każdy Żyd przestrzega tych zasad? Najkrótsza odpowiedź brzmi „nie”, ponieważ nie każdy Żyd jest Żydem religijnym. Możemy jednak pokazać dzieciom to, co jest najbardziej charakterystyczne dla Kultury Żydowskiej, to z czym mogą spotkać się na ulicy, wykorzystując do tego przygotowany przez nas wcześniej materiał obrazkowy – jedną z metod pracy w środowisku Montessori. Symbole i przedmioty takie jak: jarmułka, drejdel, cicit, chałka, tałas, chanukija, czy nawet jabłko, miód i granat możemy prezentować dzieciom właśnie w tej formie.

Mini słowniczek:

Żyd/Żydówka

osoba, której mama jest Żydówką
lub ktoś, kto zrobił konwersję
i przeszedł na judaizm

Tora

pięć pierwszych ksiąg Biblii,
zawiera zbiór praw i nauk
danych Izraelowi (czyt. Żydom)

Tales

prostokątna chusta (szal modlitewny)
nakładana przez Żydów na głowę
bądź ramiona podczas modlitwy

Jarmutka

mała, płytka czapeczka ściśle
przylegająca do czubka głowy,
noszą ją tylko mężczyźni

Pejsy

długie pasma włosów wyrastające
ze skroni, po bokach brody, noszone
przez wyznawców judaizmu

Cicit

element rytualnego stroju
żydowskiego, frędzle przywiązane
do czterech rogów talitu (talesu)

Rozdział 1. Otoczenie, które wspiera

Nie od dziś wiadomo, że dziecko, aby wzrastać potrzebuje otoczenia pełnego troski i wsparcia. Potrzebuje czuć się bezpieczne, a zarazem swobodne w swoich działaniach, dzięki czemu może w pełni odkrywać swój własny potencjał. Wspierająca przestrzeń nadaje strukturę, umożliwia swobodny wybór, sprzyja dziecięcej autonomii.

Takie właśnie jest otoczenie Montessori. Ciepłe, przyjazne, rodzinne. Uporządkowane i zorganizowane. Jest przestrzenią do eksperymentowania, jak i budowania pozytywnych relacji z rówieśnikami oraz nauczycielami. Każdy jej element jest dokładnie przemyślany, wszystkie przedmioty, zadania i pomoce inspirują dzieci do podążania za swoimi wewnętrznymi potrzebami, a nauczycieli – do obserwowania i podążania za potrzebami dzieci. Jeśli przestrzeń jest wystarczająco inspirująca „prawie zawsze widzimy dziecko wyciszone, spokojne, samowystarczalne, o ile jest zajęte jakąś pracą, która wydaje mu się poważna.”

No właśnie... Poważna, czyli jaka? Poważna dla dziecka, to taka, która podąża za jego wewnętrzną potrzebą samodoskonalenia, posiadania celu w działaniu, ale przede wszystkim jest dla niego ciekawa i intrygująca. W tej właśnie poważnej pracy rodzi się przestrzeń na rozwój wewnętrznej motywacji dziecka, która jest uwarunkowana indywidualnym kompasem potrzeb – nie oczekiwaniami z zewnątrz. Pojawia się miejsce na poczucie spełnienia i satysfakcji z własnego działania, pierwsze zetknięcie z abstrakcyjnym jeszcze dla dziecka pojęciem sukcesu.

Jak więc zorganizować taką przestrzeń i jakie są jej najważniejsze elementy?

Zacznijmy od uporządkowania poprzez podział na strefy. Najlepiej zrobić to za pomocą mebli – niskich szafek czy półek, na których umieścimy przygotowane przez nas materiały i zadania, czy płotków, które posłużą do jasnego wyznaczenia granic danej strefy. Następnie każdą ze stref wypełniamy propozycjami zajęć i innymi elementami wyposażenia, które upiększą całą przestrzeń i dają dzieciom poczucie domowej przytulności. Ważne jest, aby propozycje zajęć były jasne, dziecko potrzebuje wiedzieć czego może oczekiwać i co może zrobić w każdej z tych stref. Porządek jest kluczowym elementem otoczenia Montessori i podstawowym warunkiem pracy w tym środowisku. Uporządkowanie przestrzeni i przestrzeganie zasad porządku pozwala dzieciom wyjść z roli nieświadomego odkrywcy do świadomego i sprawczego twórcy swoich działań, twórcy współodpowiedzialnego za otoczenie.

Ważne jest, aby:

- Przestrzeń miała ciepły, przyjazny i rodzinny charakter
- Umożliwiała swobodny wybór zadania i nieskrępowany dostęp do każdej ze stref
- Sprzyjała autonomii dziecka
- Była przestrzenią do eksperymentowania i budowania pozytywnych relacji między dziećmi i nauczycielami
- Posiadała odpowiednio zorganizowaną przestrzeń do pracy indywidualnej

Jak to zrobimy?

- Upiększymy przestrzeń żywymi kwiatami w wazonach i doniczkach,

prawdziwymi obrazami (nie ilustracjami z bajek) i pięknymi ozdobami. W pomieszczeniach użyjemy ciepłych kolorów i przytulnych tkanin. Umieścimy w przestrzeni prawdziwe, nie zabawkowe elementy, szklane dzbanki, ceramiczne filiżanki, metalowe pojemniczki, rzeczy, które mogą się stłuc czy zepsuć. Pokażemy dzieciom, że im ufamy i że zasługują na to, co piękne.

- Meble będą dostosowane do potrzeb dzieci – do ich wzrostu i możliwości, tak aby swobodnie mogły sięgać po każde przygotowane przez nas zadanie.
- Każde zadanie będzie przygotowane przez nas starannie i z dbałością o szczegóły. Będzie miało swoje miejsce na półce, a dziecku wyznaczymy przestrzeń w której może swobodnie pracować.
- Będziemy obserwować. Nie będziemy strofować dziecka, ani go poprawiać. Pokażemy i damy mu przestrzeń do eksperymentowania i popełniania błędów. Dziecko nie musi wykonać zadania idealnie. Z czasem samo zacznie korygować swoje błędy i udoskonalać własne ruchy.
- Uszanujemy tempo dziecka, nie będziemy go pospieszać w swoich działaniach, gdyż możemy w ten sposób jedynie zniechęcić dziecko do dalszych prób.
- Będziemy służyć pomocą, gdy dziecko tego potrzebuje i gdy o to poprosi.

No dobrze. To teraz konkretnie. Jak podzielimy naszą przestrzeń? Po pierwsze rozdzielmy strefę wewnętrzną od zewnętrznej – czyli ogrodu. Wewnątrz przedszkola Montessori znajdziemy strefę wejścia, strefę łazienki, strefę życia praktycznego, strefę koncentracji, strefę spotkania, strefę sypialni oraz salę laboratoryjną. W przestrzeni zewnętrznej znajdziemy strefę ogrodu, strefę spotkania, strefę symboliczną, punkt wodny, oraz strefę przeznaczoną dla spotkań większej grupy dzieci. Rozłożmy więc każdą ze stref na czynniki pierwsze.

OTOCZENIE WEWNĄTRZ PLACÓWKI MONTESSORI

STREFA WEJŚCIA

- Wejście do głównej części, gdzie rodzice nie mają dostępu.
- Strefa szatni wyposażona jest w:
 - szafkę, w której można powiesić kurtkę i przechowywać rzeczy osobiste; miejsce przeznaczone dla każdego dziecka jest oznaczone jego imieniem i nazwiskiem wyraźnie napisanym małymi literami kursywą.
 - mały stolik z 2 fotelikami;
 - małe obrazki na ścianach do upiększenia.
 - Kącik tematyczny (z kilkoma przedmiotami)
 - Strefa przebierania z chustami, czapkami, torbami itp.; koniecznie telefon „klasyczny” z tarczą

STREFA SPOTKANIA

Strefę spotkania dzielimy na strefę dywanu...

- Duży dywan mogący pomieścić (siedzące) wszystkie dzieci w grupie. Strefa dywanu musi być ograniczona.
- Ławeczki ograniczające przestrzeń i służące jako miejsce do siedzenia
- Mały fotelik lub krzesło dla osoby dorosłej
- Worki wiszące na ścianie zawierające zwierzęta gospodarskie, zwierzęta dzikie/z sawanny;
- Półki, na których można umieścić elementy do zabawy na dywanie (np. tory kolejowe, konstrukcje itp.).

- Obrazy na ścianach.
- Na ścianie nad dywanem znajduje się półka do umieszczania przedmiotów należących do wychowawcy: (książki, instrumenty muzyczne itp.)

...oraz strefę czytania

- Regał na książki/biblioteczka; foteliki; mały stolik z krzesłem
- Kącik do wycinanek
- Mały domek z mebelkami

STREFA KONCENTRACJI

- Szafka na materiały sensoryczne
- Specjalna szafka do zajęć wymagających koncentracji
- Materiały do rysowania
- Stół przeznaczony dla "Rąk, które widzą"
- Stół przeznaczony do "Niebieskiej skrzyni"
- Stół przeznaczony do "Skarbca"
- Szafka dla wychowawcy/nauczyciela
- Stoły, krzesła i dywany do pracy sensorycznej.

STREFA ŻYCIA PRAKTYCZNEGO

- Zlew (do swobodnej zabawy i czynności związanych ze sprzątaniem)
- Półki do przelewania
- Stół manipulacyjny

- Specjalna szafka do sprzątania (z miotłą, szufelką, wiadrem do mopa itp.)
- Specjalny kącik prania/suszenia
- Specjalny kącik do mycia lalek i komoda do przewijania
- Półka do zajęć kuchennych
- Stół do manipulowania gąbką
- Strefa malowania: ze sztalugą lub panelem ściennym i przyborami malarskimi
- Szafka na wyposażenie (naczynia i obrusy)

STREFA ŁAZIENKI

- Siedzenia dla dzieci
- Siedzenie dla dorosłego
- Szafka na ubrania zmienne (z imieniem dziecka zapisanym kursywą)
- Szafka na obuwiu do przechowywania butów/kapci
- Pojemnik na pieluchy

STREFA SYPIALNI

- Drewniane łóżeczka Montessori
- Drewniane przegrody
- Fotel dla dorosłego

OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE PLACÓWKI MONTESSORI

Ogród w przestrzeni Montessori odgrywa bardzo ważną rolę. Jest nie tylko miejscem spotkań i przeróżnych aktywności ruchowych, ale także przestrzenią współpracy między dziećmi, w której zacieśniają się ich społeczne relacje. Jest także miejscem spotkania z otaczającą nas naturą, pretekstem do przekazania dzieciom wartości jakie niesie kontakt z otaczającym nas światem przyrody a także szacunku do jego elementów. Jak więc zorganizować tę przestrzeń tak, aby jednocześnie była dla dzieci bezpieczna i spełniała swoje najważniejsze funkcje?

Jak wyznaczyć przestrzeń dedykowaną większej grupie dzieci?

- za pomocą siatek lub płotków z bramkami (możemy też wykorzystać przenośne ogrodzenia). Zamykamy i dzielimy przestrzeń na strefy, aby uczynić je bezpieczniejszymi
- za pomocą dywanów, na których nauczyciel umieszcza zabawki, przyniesione z wewnątrz na zewnątrz
- W sali grupy najmłodszej, jeśli mamy okno wychodzące na ogród, dobrym pomysłem byłoby ustawienie odpowiedniej bramki, aby dzieci mogły widzieć, co dzieje się na zewnątrz. Widok z okna stanie się źródłem obserwacji i dialogu, w momencie gdy małe dzieci nie mają możliwości wyjścia do ogrodu.

Stwórzmy punkt spotkań dzieci o określonej strukturze.

Może to być:

- ławka i stół na zewnątrz
- ławka dla dorosłego
- powalony pień drzewa, który może służyć jako "konik"

Bardzo ważny jest także punkt wodny.

- fontanna do picia lub inne źródło wody, służące między innymi do prac związanych z porządkowaniem i dbaniem o ogród i rośliny znajdujące się na zewnątrz
- jeśli nie mamy możliwości podłączenia wody w naszym ogrodzie, dobrym rozwiązaniem będzie wykorzystanie dużego baniaka z kranikiem i wiaderkiem pod spodem.

Jakie zajęcia możemy organizować w naszym ogrodzie Montessori?

ZAJĘCIA RUCHOWE

Na rowerkach trzykołowych z torem i/lub specjalną drogą z garażem, w którym można je zaparkować; huśtawki, plac zabaw ze zjeżdżalnią, trampolina do skakania, ścianka wspinaczkowa (nadzorowana przez osobę dorosłą), taczki do prac ogrodniczych.

ZAJĘCIA MANIPULACYJNE

Zajęcia z piaskiem, (ważne, aby móc przykryć, zamknąć), masą solną lub gliną

ZAJĘCIA O CHARAKTERZE SYMBOLICZNYM

domek ogrodowy z krzesłami i stołem, gdzie dzieci mogą „udawać”, bawić się w dom, we fryzjera, w mechanika itp. Dobrym pomysłem jest także stworzenie błotnej kuchni z prawdziwymi elementami kuchennymi, w której dzieci będą mogły przygotowywać różne mikstury, zupy czy ciasta.

ZAJĘCIA PROWADZONE PRZEZ OSOBĘ DOROSŁĄ

Zajęcia w kółku, gimnastyka, śpiewanie, mimowane dziecięce rymowanki i piosenki, zabawy z piłką

ZAJĘCIA LETNIE

- Wielkie Sprzątanie Ogrodu, w fartuszkach ochronnych i z miskami pełnymi wody, np. czyszczenie krzeseł, stołów, szklanek, talerzy przekąskowych, odkurzanie roślin, rowerków trójkołowych itp.
- Przelewanie wody (piasek, woda, bańki mydlane, łowienie rybek itp.)
- Zajęcia artystyczne (sztalugi, wózek ze wszystkim, co potrzebne)
- Ogródek warzywny (może być również zorganizowany w pudełkach, jeśli nie ma się ogródka)
- Odkrywanie ogrodu
- Spacer

Możemy również zorganizować stół przyrodniczy w sali grupy najstarszej: wyposażony w narzędzia, takie jak szkło powiększające, latarka, pęseta, pędzel itp., co daje dzieciom możliwość obserwowania i katalogowania rzeczy, które znajdą podczas spaceru lub w samym ogrodzie... np. kamienie, liście, kwiaty, mech itp. które przyniosą do sali do przewidzianego kącika).

TU BISZWAT

Ogród, plony i szacunek do natury.

I rzekł: Niechaj ziemia wyda rośliny zielone: trawy dające nasiona, drzewa owocowe rodzące na ziemi według swego gatunku owoce, których są nasiona. I tak się stało.

KSIĘGA BERESZIT 1;11

W filozofii pedagogiki Marii Montessori szczególną wagę przywiązuje się do szacunku do otoczenia, w tym szacunku do otaczającej nas natury. Dzieci uczą się dbać o porządek nie tylko wewnątrz placówki, ale także dookoła niej. Poznają świat fauny i flory, uczą się dbać o zasadzone rośliny i o te, które już są częścią ich przestrzeni. Czyszczą, podlewają, porządkują, sieją i zbierają plony, tworzą budki dla owadów i z ciekawością obserwują każde stworzenie, które odwiedzi ich ogród. Bez względu na to czy jest to ślimak, mrówka, motyl czy jaszczurka – szanują jego przestrzeń i prawo do bycia częścią tego świata. Nauczyciel swoją postawą daje pozytywny przykład i wzmacnia postawę szacunku do otaczającej nas przestrzeni.

Święto Tu Biszwat w Edukacji Żydowskiej jest idealnym pretekstem do przekazania dzieciom tych samych wartości. Wartości, które mówią o tym, że powinniśmy szanować i dbać o przyrodę, która nas otacza. W końcu ziemia jest naszym najważniejszym domem, o który powinniśmy dbać tak samo, jak ona dba o nas, zapewniając nam słońce, wodę i pożywienie. Celebrowanie Tu Biszwat daje motywację do rozmowy z dziećmi na tematy związane z ekologią, przyrodą, cyklem życia drzew i roślin, ich budową i znaczeniem. Możemy przeprowadzić z dziećmi warsztaty ogrodnicze, posadzić z nimi rośliny, zachęcać do dbania o nie i wspólnie obserwować jak kiełkują. Mogą to być kwiaty, ale także nasiona drzew, na przykład żołądź, z którego wyrasta jedno z najpiękniejszych i najbardziej dostojnych drzew jakie znamy – dąb. Symbol siły, potęgi i mądrości. Wizualna reprezentacja tego, że z czegoś tak małego, może wyrosnąć coś, co może przetrwać setki lat i dać schronienie wielu innym istotom.

Jakie aktywności możemy zaproponować dzieciom podczas lekcji o Święcie Tu Biszwat?

Warsztaty ogrodnicze: sadzenie roślin i wszelkich nasion, stworzenie domku dla owadów

Warsztaty przyrodnicze na temat cyklu wzrostu roślin

Wycieczki do pobliskiego parku w celu nauki rozpoznawania gatunków drzew lub zmierzenia obwodu najgrubszego drzewa, które znajduje się w parku

Prace plastyczne o tematyce drzew i roślin lub z wykorzystaniem nasion do tworzenia obrazów

Zajęcia życia praktycznego: nauka czyszczenia liści roślin, podlewanie roślin, które znajdują się w przedszkolu

Strefa skupienia: segregowanie nasion według rodzaju do różnych pojemników za pomocą pęsetki, sadzenie nasion, segregowanie żołądź do pojemników z liczbami od 0-9

Wykorzystanie materiału obrazkowego Montessori: dopasowywanie zdjęć nasion do ich prawdziwych odpowiedników, dopasowywanie zdjęć drzew do prawdziwych nasion, dopasowywanie zdjęć drzew do zdjęć nasion im odpowiadających

Wykorzystanie materiału sensorycznego: brązowych schodów: prezentacja z tworzenia pionowej wieży z wykorzystaniem tego materiału

Rozdział 2. Wielka waga rytuałów.

O Chanuce, Rosz Haszana i Szabacie.

Czym byłoby nasze życie bez codziennych rytuałów? Dla nas, dorosłych, poranna kawa, słodki całus naszych dzieci na „dowidzenia”, przeczytanie kolejnego rozdziału ulubionej książki przed snem, są jak małe momenty oddechu w biegu codziennych obowiązków.

Nadają one rytm, podkreślają ważne dla nas chwile spędzone z bliskimi, sprawiają, że czujemy, że mamy stałe miejsce na tym świecie. Dla dzieci, powtarzalność jest kluczowym elementem ich poczucia bezpieczeństwa, stabilności, przewidywalności, choć żyjemy w świecie który zmienia się coraz szybciej. Tym bardziej, my jako dorośli, potrzebujemy dać naszym dzieciom punkt zaczepienia. Dzieci potrzebują czuć, że mogą polegać na dorosłych, że dorosły jest przewidywalny, aby ich układ nerwowy rozwijał się w spokoju i harmonii. W przestrzeni Montessori bardzo istotny jest stały porządek dnia, tak jak stałe miejsce wszystkich elementów, zadań, czynności i stref. Każdego dnia zajęcia edukacyjne rozpoczynają się o tej samej godzinie, o tej samej godzinie otwierane jest artystyczne Atelier, są organizowane zajęcia z języka angielskiego, jest robiona sałatka owocowa, odbywa się główny posiłek, czy przewidziany jest czas spędzony na zewnątrz. Dzień podzielony jest na czas do pracy i czas rozluźnienia i to bardzo porządkuje pracę w placówce Montessori – pracę dzieci, ale też pracę nauczycieli.

Rytuały mówią też o naszych tradycjach, o tym co jest dla nas ważne i jakie wartości przekazujemy kolejnym pokoleniom. Towarzyszą życiu codziennemu, ale także celebracji świąt, odgrywają również bardzo ważną rolę w Edukacji Żydowskiej oraz są niezbędnym elementem w metodzie Montessori. Porządkują plan dnia, skupiają uwagę dzieci, uczą tego, co dziś nazwalibyśmy mindfulness – pochwałą uważności, skupieniem na chwili obecnej. Nie tym co było, lub co przyjdzie za chwilę, ale tym co jest w nas i przed nami tu i teraz. W Edukacji Żydowskiej rytuały odnajdziemy między innymi w co piątkowej celebracji Szabatu, czy w spotkaniu z dziećmi w kręgu dywanu, aby odbyć z nimi rozmowę na interesujące ich tematy. Co ciekawe, w placówce Casa dei Bambini, w której mieliśmy okazję odbyć staż, w grupie 3 latków, piątek także był dniem wyjątkowym. Tego dnia strefa życia praktycznego była zamknięta, a dzieci spędzały czas na świeżym powietrzu, zajęciach laboratoryjnych i zajęciach dodatkowych. Piątek był dniem odpoczynku i rozluźnienia od codziennej pracy. Tak samo w przestrzeni Montessori, jak i w placówce Żydowskiej, mogliśmy zaobserwować wielką wagę momentu spotkania, które naprawdę zasługuje na miano Rytuału przez duże „R”.

RYTUAŁ SPOTKANIA

Każdego dnia w Casa dei Bambini, o stałych porach, obserwowaliśmy momenty wyciszenia, małe rytuały, które wyznaczały rytm i były dla dzieci chwilą wytchnienia. Rytuały te przyjmowały formę ćwiczeń wyciszających, a także momentów edukacyjnych, w których uwaga dzieci była skupiona na nauczycielu i budowaniu połączenia, relacji. Bardzo ważna była atmosfera i postawa nauczyciela – teatralna, spokojna, wręcz magiczna. Nauczyciel posługiwał się słowem, ale też gestem, mimiką i ruchem. Nadawał rytm i ton. Mówił do dzieci, ale też słuchał z wielką uważnością. Aby jednak nauczyciel mógł rozpocząć moment edukacji i połączenia z dziećmi, przestrzeń została do tego specjalnie przygotowana. Zostały zasłonięte okna, a w sali można było usłyszeć delikatny dźwięk „szhhhhh...” który dzieci odebrały jako sygnał do odłożenia na bok swojej pracy, rozpoczęcia

porządkowania i zatrzymania się, spojrzenia na nauczyciela. Nie był to jednak jednoznaczny komunikat uciszenia, bardziej chęć zwrócenia uwagi dzieci i zakomunikowania „za chwilę będę chciała z wami porozmawiać”. Mimo to, że w przestrzeni przedszkola nie zapadła całkowita cisza, nauczycielka rozpoczęła rozmowę z dziećmi, zachowując jednostajny, spokojny i cichy ton głosu. Dzieci bardzo dobrze wiedziały, że po tym momencie spotkania nie będzie już czasu na powrót do zadań którymi zajmowały się wcześniej, bo czekał na nich posiłek. Bardzo dobrze znały porządek dnia, co było zasługą powtarzalności codziennych czynności i rytuałów. W grupie młodszej, spotkanie z nauczycielem odbywało się w przestrzeni dywanu, w grupie starszej – w przestrzeni sali.

W przestrzeni Żydowskiej placówki Gan Balagan, pracującej odmienną do Montessori metodą Reggio Emilia, spotkanie nauczyciela z dziećmi i dzieci z rówieśnikami miało jeszcze większą wagę, ze względu na charakter pracy podążający zasadami tej filozofii. Rozmowa i praca w grupie nad projektami była punktem wyjścia do tworzenia silnych więzi społecznych, rozmów i wymiany poglądów. Nauczyciel będący facylitatorem działań dzieci, obserwatorem i partnerem w procesie nauki wspierał dziecięce dochodzenia oraz zapewniał materiał do zdobywania wiedzy. Był współtwórcą całego procesu odkrywania świata i budowania wspólnoty, dlatego dzieci czuły się przy nim swobodne i bezpieczne. Wiedziały, że mogą pytać o wszystko i że nauczyciel będzie wspierał ich ciekawość i otwartość na świat. Rozmowa, spotkanie, relacja, wspólnota, poczucie przynależności – to najważniejsze podstawy Edukacji Żydowskiej, które zaobserwowaliśmy. Piękne owoce Rytuału Spotkania.

RYTUAŁ ŚWIATŁA

Mindfulness w przestrzeni Montessori, czyli o rytuale zapalania i gaszenia świecy, a także o Świącie Chanuka.

Jedną z najpopularniejszych aktywności wyciszających dla dzieci w metodzie Montessori jest „Zapalanie i gaszenie świecy”. Ćwiczenie to

jest prowadzone przez osobę dorosłą. Na co dzień wszystkie elementy potrzebne do tego ćwiczenia powinny znajdować się na górnej półce, nie dostępnej dla dzieci. Ważne jest, aby nauczyciel proponujący to ćwiczenie stworzył magiczną atmosferę, która staje się rytuałem.

Czego potrzebujemy?

- Taca
- Świeca
- Świecznik
- Pudełko z zapalkami (możliwie długimi) i pojemnik na zużyte zapalki
- Wygaszacz do świec
- Mały stolik, na którym można wykonać ćwiczenie.

Przebieg zajęć:

Na początek nauczycielka zaprasza dzieci, aby usiadły na dookoła dużej maty/dywanu – najlepiej na ławkach, lub w wyznaczonych dla dzieci miejscach (np. za pomocą poduszek lub pufek). Ćwiczenie powinno być pokazywane na małym stoliku, i tak aby znajdował się on w pewnej odległości od dzieci. Przedmioty nie powinny być zdejmowane z tacy, a każdy pojedynczy przedmiot nie powinien być nazywany podczas ćwiczenia.

Prowadząca wykorzystuje powolne, ciche ruchy, aby zapewnić dzieciom spokój i wyciszenie, tworząc przy tym tajemniczą atmosferę, jakby zapalanie i gaszenie świecy było czymś magicznym, niezwykłym. Po zakończeniu pokazu nauczycielka zaprasza jedno dziecko na raz do udziału w zdmuchiwaniu świecy i powtarza to ćwiczenie kilka razy, aż wszyscy wezmą w nim udział.

1. Należy stworzyć atmosferę półmroku (zasłonić okna żaluzjami lub załoną).
2. Tacę ze świecą i zapalkami przenieść z półki na stolik znajdujący się pośrodku dywanu.
3. Powoli wziąć pudełko z zapalkami (muszą być długie), chwycić zapalkę i zapalić ją.
4. Po chwili powolnym ruchem wziąć wygaszacz i zgasić świecę.
5. Umieścić wygaszacz z powrotem na spodku.

Ten rytuał może stać się idealnym pretekstem i wstępem do przeprowadzenia lekcji na temat Żydowskiego Święta Chanuka, szczególnie, że ten temat przewidziany jest na czas zimowy, co pomoże w utrzymaniu atmosfery półmroku i powagi sytuacji. Co więcej, Święto Chanuka wypada w bliskiej odległości od Świąt Bożego Narodzenia, co daje nam możliwość do rozmowy z dziećmi na temat podobieństw i różnic w sposobie obchodzenia obu świąt. Ten Rytuał Światła może być pretekstem do pokazania dzieciom Chanukiji i opowiedzenia o codziennym rytuale, w którym przez osiem dni, codziennie zapala się o jedną świecę więcej. Pierwszego dnia pali się jedna, ostatniego pali się ich osiem.

CHANUKA

O Świącie Chanuka i Tłustym Czwartku.
Co musicie wiedzieć, aby móc rozmawiać o nim z dziećmi?

Historia zaczyna się od dwóch królestw i bitwy o wiarę.

Wieki temu Grecy syryjscy zmusili Żydów do porzucenia swojej religii. Zakazali żydowskich rytuałów, a nawet zniszczyli ich świętą świątynię. Wtedy wybuchło powstanie, któremu przewodziła niewielka grupa Żydów zwana Machabeuszami. Po 3 latach ogłosili zwycięstwo! Po zwycięstwie Żydzi ponownie poświęcili swoją świątynię, zapalając w niej dla uczczenia lampę oliwną, jednak ilość oliwy którą mieli starczyłaby tylko na jeden dzień palenia się lampy. Lampa jednak, jakimś cudem, paliła się przez osiem dni, dlatego na pamiątkę tych wydarzeń raz do roku Żydzi na całym świecie przez osiem dni zapalają świecznik zwany chanukiją. Innym zwyczajem jest jedzenie potraw smażonych na oleju takich jak pączki czy placki ziemniaczane. Możecie więc śmiało zorganizować z dziećmi zajęcia kulinarne z tworzenia lub dekorowania pączków.

Rozmowa o Świącie Chanuka jest też okazją do przywołania polskiej tradycji jedzenia pączków w Tłusty Czwartek i porównać te dwa pozornie podobne do siebie zwyczaje, a jednak o zupełnie różnych korzeniach. Lub nawet zupełnie odwrotnie – podczas świętowania Tłustego Czwartku w przedszkolu, możemy przywołać dla porównania chanukowe tradycje. Czy wiedzieliście, że Tłusty Czwartek, zanim stał się symbolem ostatniego dnia przed Wielkim Postem, był świętem pogańskim oznaczającym koniec zimy i nadejście wiosny? Starożytni Grecy również obchodzili tłusty dzień, aby uczcić pierwsze oznaki wiosny. Z kolei w Małopolsce, według krążącej tam legendy, od XIII wieku Tłusty Czwartek był obchodzony na cześć śmierci krakowskiego wójta, który gnębił i grabił okoliczną ludność. Gdy zmarł, z wielkiej radości, mieszkańcy wyprawili huczną fetę z winem i tłustym jedzeniem. Jak widzicie, nasz Tłusty Czwartek mało miał wspólnego z religią chrześcijańską, z którą został bardzo silnie związany.

Jakie są najważniejsze symbole Świąta Chanuka?

Chanukija

dziewięciormienny świecznik, w którym przez osiem dni, codziennie zapala się o jedną świecę więcej. Pierwszego dnia pali się jedna, ostatniego pali się ich osiem

Dreidel

bączek do gry, która jest tradycyjną zabawą dzieci podczas Chanuki

Pączki i latkes

i wszystkie potrawy smażone na głębokim tłuszczu są symbolem cudu w świętych

Jakie aktywności możemy zaproponować dzieciom tworząc Lekcję o Świącie Chanuka?

Zapalanie i gaszenie świecy

jako rytuał wyciszający

Zajęcia plastyczne

tworzenie chanukiji z luźnych materiałów

Zajęcia kulinarne

lepienie i smażenie tłuściutkich pączków

Zajęcia Reggio Emilia:

Świetlne Atelier z wykorzystaniem lampy UV i kolorowych materiałów świecących w jej świetle

Konstruowanie i gra w drejdla

RYTUAŁ DŹWIĘKU

Dzwoneczek i magiczny trójkąt. O ciszy i dźwięku w przestrzeni Montessori. Czym jest Szofar i święto Rosz Haszana?

Podczas naszej wizyty w Casa dei Bambini, zaobserwowaliśmy też inne rytuały wyciszające, których bazą był dźwięk. Dźwięk, który wypełniał ciszę, był jej dopełnieniem. Bez jednego, nie mogło być miejsca na drugie, czego dzieci były świadome i czekały aż dzwoneczek czy trójkąt zagrają swoją melodię.

Jak przebiega ćwiczenie?

Nauczycielka zasłania okna i czeka, aż dzieci zajmą swoje miejsca w sali, lub na dywanie. Następnie, powolnym, teatralnym, ruchem wyciąga z szafki dzwoneczek lub triangel (trójkąt muzyczny), pokazuje go dzieciom i opowiada o jego magicznych właściwościach i o tym, że za chwilę pięknie dla nas zagra, ale tylko, jeśli będziemy mogli go usłyszeć.

W przypadku dzwoneczka nauczycielka prosi dzieci, aby zastygły w bezruchu, zamieniły się w posągi, aby magiczny instrument mógł je odczarować, dzwoniąc obok ich ucha. Wtedy będą mogły wstać i powoli udać się na obiad. Gdy dzieci zastygają w ciszy i bezruchu, nauczycielka powoli zaczyna spacerować po sali, po kolei wybierając te, które mogą udać się na obiad. Sygnałem dla dziecka, że może się poruszyć, wstać jest cichutki dźwięk magicznego dzwoneczka, który zagrał obok jego ucha.

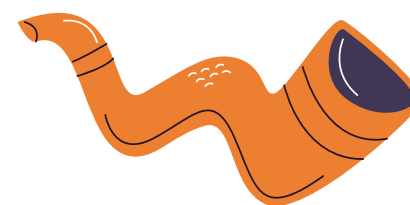
W przypadku Triangolo (magicznego trójkąta) nauczycielka również prosi dzieci, aby zastygły w bezruchu i ciszy, zamieniły się w posągi. Jednak aby instrument mógł wydać swój dźwięk, musimy go odczarować magicznym zaklęciem (wierszykiem), które wypowiadają dzieci wraz z nauczycielką na głos. Wtedy instrument zaczyna działać i wydaje pierwszy dźwięk - sygnał do zastygnięcia w bezruchu. Jeśli jest za głośno, nauczycielka może pokazać dzieciom, że trójkąt nie może wydać żadnego dźwięku, bo się zepsuł. Gdy jednak uda im się już zastygnąć w ciszy i bezruchu nauczycielka

zaczyna spacerować po sali i powolnym ruchem dłoni, którą kładzie na głowie wybranego dziecka, daje znak, że może się poruszyć i udać na obiad.

Rytuały Dźwięku mają w sobie ogrom teatralności, gracji, wycucia, a nawet magicznej i doniosłej atmosfery. W powietrzu czuć powagę sytuacji, delikatne napięcie związane z oczekiwaniem na ten pierwszy dźwięk i na bycie wybranym do poruszenia się. Podczas stażu w Casa dei Bambini, nie znając języka włoskiego i nie do końca rozumiejąc o czym mówi nauczycielka, czuliśmy, że jesteśmy częścią czegoś ważnego i magicznego. Sami łapaliśmy się na tym, że zastygamy w bezruchu i podświadomie czekamy, aż nauczycielka podejdzie do nas i pozwoli nam się poruszyć. Czuliśmy wyciszenie i zakorzenienie w chwili obecnej. Tu i teraz.

Oczywiście możemy tworzyć swoje własne rytuały wykorzystując też inne instrumenty muzyczne. Ważne, aby zachować odpowiednią postawę i stworzyć magiczną atmosferę doniosłości i tajemniczości.

Na początku roku szkolnego, we wrześniu, w czasie żydowskiego Święta Rosz Haszana możemy wykorzystać do tego ćwiczenia Szofar! Jest to idealna okazja, aby zaciekawiać dzieci kulturą żydowską.

Czym jest Szofar?

Jest to róg np. barani, którego dźwięk ma pobudzić duszę, nawołać do działania. Dęcie w niego było symbolem początku lub końca ważnych wydarzeń. Idealna symbolika rozpoczęcia roku szkolnego, czyż nie? Możecie być pewni, że gdy w przedszkolu pojawi się ten nieznany dzieciom instrument, ich wewnętrzna potrzeba odkrywania świata sprawi, że zaczną zadawać pytania, które w naturalny sposób pozwolą nam, nauczycielom, na wprowadzenie dzieci w tematykę Święta Rosz Haszana.

ROSZ HASZANA

Szana towa, czyli kilka słów o Żydowskim Nowym Roku.

Dla Żydów jest to po prostu początek nowego roku, taki, jak dla nas jest 1 stycznia. Dlaczego jednak Żydzi mają inaczej?

Dlatego, że ich kalendarz różni się od naszego? Gdy cały świat posługuje się kalendarzem gregoriańskim, słonecznym, Żydzi liczą upływ czasu w oparciu o kalendarz hebrajski, oparty na cyklu księżycowym i słonecznym. Każdy miesiąc rozpoczyna się od nowiu księżyca, czyli najprościej tłumacząc: gdy u nas trwa wrzesień, Żydzi mają miesiąc Tiszri, który trwa od nowiu księżyca w naszym wrześniu, do nowiu księżyca naszego października, z czego 1 i 2 dnia tiszri obchodzą właśnie Święto Rosz Haszana. Co dwa lub trzy lata, rok zamiast dwunastu miesięcy ma ich trzynaście. W 2025 roku trwał żydowski rok 5785/86. Tylko czemu tak wiele lat upłynęło w kalendarzu żydowskim, a u nas jedynie 2025? Ponieważ Żydzi nie liczą upływu czasu nowej ery od narodzin Chrystusa. Rachuba lat w kalendarzu żydowskim zaczyna się od dnia stworzenia świata, który według żydowskich autorytetów religijnych przypadł na 7 października 3761 p.n.e.

Jak Żydzi świętują Rosz Haszana i jakie są najważniejsze symbole związane z tym świętem?

Rosz Haszana to święto upamiętniające powstanie świata i przypomina o sądzie Bożym. Trwa dwa dni i otwiera okres pokuty. Jest też nazywane świętem Trąbek. W czasie Rosz Haszana nie wolno wykonywać żadnej pracy. Jest to czas poświęcony na rozważanie swojego postępowania w minionym roku. Żydzi świętują poprzez udanie się do synagogi na liturgię, ale też poprzez wieczorną ucztę, dęcie w Szofar, czy składanie sobie życzeń noworocznych - Szana towa umetuka, co oznacza: dobrego i słodkiego roku.

Najważniejsze symbole Rosz Haszana to:

Miód i Jabłko

aby cały następny rok
był słodki jak miód i jabłko

Granat

żeby nasze dobre uczynki były
tak liczne jak pestki granatu

Głowa ryby

żebyśmy cały rok
używali naszej głowy

Szofar

jego dźwięk ma za zadanie
pobudzić naszą duszę do działania

Jakie aktywności możemy zaproponować dzieciom tworząc Lekcje o Święcie Rosz Haszana?

Dęcie w szofar jako wyciszający rytuał Montessori

Zajęcia w kącie obserwacji przyrodniczych: poznanie budowy jabłka, granatu, cyklu życia pszczoły i tego jak powstaje miód.

Zajęcia w strefie skupienia i sensorycznej: przesypywanie zabarwionego na żółto ryżu, symbolizującego pyłek kwiatowy, do przygotowanych wcześniej pojemników w kształcie plastra miodu; wyjmowanie pestek granatu za pomocą pęsetki; nawlekanie czerwonego sznurka na kształt jabłka wycięty z tektury; dziurkowanie i wydzieranie kształtu jabłka lub granatu – które można wykorzystać w dalszych pracach plastycznych.

Zajęcia plastyczne i laboratoryjne: tworzenie kartek z życzeniami noworocznymi lub symbolami związanymi ze świętem Rosz Haszana; tworzenie trąbek symbolizujących Szofar; malowanie stemplami z jabłek i granatów; prace plastyczne o tematyce pszczół i miodu, jabłkowe witraże.

SZABAT SZALOM

O rytuale odpoczynku i wspólnym świętowaniu.

Pisząc o rytuałach i Edukacji Żydowskiej nie możemy pominąć ważnego dla tej społeczności Szabatu. Szabat, czyli święty dzień, dzień odpoczynku, którego bramą jest rodzinna wieczerza. Z kolacją szabatową związane są liczne rytuały, które postaramy się tutaj krótko opisać.

Świętowanie Szabatu rozpoczyna się w piątek wieczorem, po zachodzie słońca i trwa do zachodu słońca następnego dnia, gdy na niebie widoczne są trzy gwiazdy. Jest to siódmy dzień tygodnia, w którym najważniejszy jest odpoczynek. Szabat rozpoczyna kolacja szabatowa.

Jak przebiega kolacja szabatowa?

1. Zapalenie świec szabatowych 18 minut przed zachodem słońca. Według tradycji świece zapala zwykle pani domu, po czym odmawiane jest błogosławieństwo, w trakcie którego kobieta zakrywa oczy.
2. Modlitwa w synagodze
3. Błogosławieństwo aniołów, śpiewanie pieśni Szalom Aleichem, pobłogosławienie dzieci, odśpiewanie fragmentu Księgi Przysłów
4. Odmówienie Kidusz – błogosławieństwa nad winem lub sokiem winogronowym
5. Rytualne obmycie rąk
6. Podzielenie chałek
7. Błogosławieństwo dziękczynne za posiłek

Jakie są najważniejsze symbole kolacji szabatowej?

Świece

dwie, zapalone przed rozpoczęciem Szabatu

Chątka

słodki rodzaj pieczywa spleciony w warkocz

Wino

dzieci zamiast wina piją sok winogronowy

Srebrny kielich

który służy do błogosławienia wina

Świeca hawdalowa

charakterystyczna świeca o kilku knotach spleciona w warkocz

Wonności

besamin, czyli aromatyczne przyprawy używane podczas obrzędu Hawdali

W placówkach społeczności żydowskiej kolacja szabatowa jest odtwarzana przez dzieci w trakcie zajęć i towarzyszą jej różnorodne aktywności, które przybliżają dzieciom wiedzę na temat ich korzeni. Naszym zadaniem będzie jedynie poszerzanie wiedzy dzieci na temat symboli związanych z Szabatem, które mogą stać się pretekstem do praktycznych ćwiczeń w metodzie Montessori. Będziemy odpowiadać na pytania czym i po co jest Szabat, jak on wygląda.

Jakie aktywności możemy zaproponować dzieciom w trakcie Lekcji o Szabacie?

Zajęcia sensoryczne: rozpoznawanie zapachu przypraw, zamkniętych w woreczkach i dopasowywanie ich do materiału obrazkowego

Zajęcia kulinarne:
lepienie i pieczenie chałki

Zajęcia artystyczne:
tworzenie plecionych świec hawdalowych

Zajęcia życia praktycznego
Nauka zaplatania warkocza

Rytuał zapalania i gaszenia świecy

Rozdział 3. Sztuka codziennego życia

Gdy w 1907 roku został otwarty pierwszy Dom dla Dzieci przy Via dei Marsi w Rzymie, silny nacisk w edukacji dzieci położono na troskę o zdrowie i otoczenie.

W ten sposób narodziła się potrzeba przekazywania im praktycznej wiedzy dotyczącej prostych czynności życia codziennego związanego z higieną i dbaniem o otaczające je środowisko. Dzieci uczyły się w Domu dla Dzieci, a następnie przenosiły to, czego się nauczyły, do swoich domów.

Dlaczego było tak aż tak ważne?

Ze względu na wymiar motoryczny i psychiczny. Dzieci mają ciągłą i naturalną potrzebę ruchu, ale potrzebują nie tylko rozwijać swój aparat ruchowy, ale także nabywać zdolność do samokontroli: wynika z tego, że wymiar motoryczny i psychiczny są ze sobą ściśle powiązane. Dlatego właśnie biorąc pod uwagę oba te potencjały naszą rolą, jako nauczycieli jest zaproponowanie dzieciom możliwości ukierunkowania potrzeby ruchu na przedmioty i zadania, które umożliwiają działanie nastawione na cel. Dzięki temu dziecko będzie miało możliwość rozwinięcia zdolności takich jak:

porównywanie • dedukcja • zdolności organizacyjne
poszukiwanie rozwiązań • opanowanie czasowych
sekwencji motorycznych

Gdy dziecku uda się opanować te zdolności, naturalną tego konsekwencją będzie satysfakcja z osiągnięcia sukcesu, poczucie przyjemność z wykonywania zadań oraz rozwój poczucia własnej wartości.

Jakie elementy znajdziemy w strefie życia codziennego?

Możemy wymienić kilka z nich, które oczywiście mogą być rozwijane o kolejne, które uważacie za stosowne i znajdujące swoje zastosowanie w życiu codziennym w dzisiejszym świecie.

zwykła odzież

do zapinania guzików, ekspresów, klamerek, wiązania węzłów

wieszaki

umieszczone na tyle nisko, aby dziecko mogło wygodnie sięgnąć ręką i uczyć się zakładania na niego swojej kurtki lub bluzy

umywalki

lub mała miska stojąca na małym stoliku z dzbankiem i pojemnikiem na zużytą wodę, służą głównie do mycia rąk

toaletka i grzebyki

toaletka zwieńczona lusterkiem, by dziecko mogło się w nim przejrzeć na siedząco

wazony z kwiatami

trochę zwiędnięte, tak aby częściej zmieniać wodę

miotła, zmiotka, mop

zamiatanie i mycie podłogi i innych powierzchni jak np. stoliki

szmatki i mioteczki

do ścierania kurzy, wycierania zabrudzonych po pracy stolików

serwety, ręczniki, obrusy

czyszczenie i nakrywanie do stołu, do mycia przedmiotów, osuszenia rąk, nauki składania serwetek

szczotki

do czyszczenia butów, dywanów lub ubrań, tak wąskie, że mała rączka może je w pełni chwycić

dywany

do rozkładania i zwijania po użyciu

figurki

do nauki dbania o czystość, czyszczenia, polerowania, ścierania kurzu

kosz na śmieci

olorowy, dobrze widoczny, przykuwający uwagę dziecka

Zajęcia z zakresu życia praktycznego przygotowują do życia w prawdziwym środowisku.

Zwykle są one bardzo atrakcyjne dla dzieci, mają też charakter edukacyjny, gdyż są wszystkie zadania są nastawione na konkretny cel, a także dlatego, że dzieci pragną stać się mistrzami swoich własnych działań. Rolą nauczyciela w strefie życia praktycznego jest przede wszystkim wymyślenie i przygotowanie zadań, materiałów oraz przestrzeni do pracy dzieci. Co więcej, zanim zadanie zostanie wprowadzone, nauczyciel sam potrzebuje je wcześniej wypróbować, wcielając się w rolę dziecka, które będzie to zadanie wykonywać. Nauczyciel więc eksperymentuje, sprawdza, testuje i modyfikuje zadania, próbując odgadnąć co może być dla dziecka najbardziej atrakcyjne. Następnie nauczyciel obserwuje dzieci w kontakcie z materiałem. Samo przygotowanie materiału nie jest jednoznaczne z tym, że zostanie on bezwarunkowo przyjęty przez dzieci. Może okazać się, że zadanie, którą przygotował nauczyciel będzie mało atrakcyjna dla dziecka – wtedy rolą nauczyciela jest jego modyfikacja przygotowanie nowego materiału.

Nauczyciel w strefie życia praktycznego:

Myśli • Przygotowuje • Eksperymentuje • Sprawdza

Jak prezentować zajęcia?

Rola nauczyciela w strefie życia praktycznego ogranicza się do towarzyszenia dzieciom w trakcie wykonywania zadań, nauczyciel nie prezentuje przygotowanych materiałów. Pokazuje jedynie prawidłowe przenoszenie i chwytanie przyrządów i pozostawia dzieci w celu eksperymentowania z materiałem. Interweniuje z pomocą jedynie, jeśli jest to konieczne, w sposób opanowany i za pomocą bardzo powolnych, precyzyjnych gestów. Opiekun nigdy nie powinien strofować ani poprawiać

dziecka, jeśli zadanie nie zostało wykonane poprawnie. Gdy tylko pojawi się kolejna okazja, by dziecko podjęło się wybranego zadania, może zostać ona wykorzystana do ponownego pokazania jak poprawnie wykonać daną czynność.

Czas i rytm pracy

Zajęcia nie mają z góry określonego czasu, dziecko pracuje tak długo, jak czuje taką potrzebę. Potrzebuje czuć się swobodne w swoich działaniach. Celem zadań jest opanowanie umiejętności dawania sobie czasu na wykonanie zadania, dlatego tak ważne jest, aby nauczyciel nie pospieszał dziecka w jego działaniach. Dla dorosłego może okazać się to nie lada wyzwaniem, szczególnie w natłoku codziennych zajęć i obowiązków. Rytm dziecka, które dopiero uczy się wykonywać nowe czynności różni się bowiem od rytmu dorosłego, który już dawno je opanował. Dlatego warto, by opiekun pozostał uważny nie tylko na potrzeby dzieci, ale też na własne automatyczne myśli i reakcje – szczególnie na poczucie irytacji, które pojawia się w momencie, gdy dziecko wykonuje czynności we własnym, „powolnym” tempie.

Co rozwijają zajęcia w strefie życia praktycznego?

- Umiejętności praktyczne
- Małą i dużą motorykę
- Poczucie własnej wartości i radości z wykonywania czynności samemu
- Umiejętność kontroli własnych ruchów
- Zdolności manualne
- Koordynację wzrokowo-manualną
- Umiejętności społeczne
- Struktury umysłowe i rozwój intelektualny
- Umiejętność dedukcji, organizacji, rozwiązywania problemów, sekwencje przestrzenne i motoryczne
- Doświadczenie wymiarów: głębokość, waga, siła, szerokość, objętość, gęstość, hałas itp.

Alfabet motoryczny Życia Praktycznego Montessori

Naciągać	Ciągnąć	Obracać
Wkładać	Zaciskać	Dotykać
Wsuwać	Manipulować	Wyciągać
Wysuwać	Macać	Przytrzymać
Otwierać	Brać	Naciskać
Zamykać	Chwytać	Toczyć
Zakrecać	Upuścić	Ścierać
Odkręcać	Podnosić	Umieszczać
Wkręcać	Wstrząsać	Zgniatać
Stukać/uderzać	Zaciskać	Włożyć do środka
Pchać	Rzucać	Chować

Ta lista zawiera wszystkie elementarne czynności wykonywane przez dziecko i udoskonalane przy właściwym ćwiczeniu ręki. Zadaniem wychowawcy jest proponowanie pracy w środowisku, która pozwoli osiągnąć i udoskonalić te ruchy.

CZYNNOŚCI W SZATNI

Naszą podróż po nauce życia praktycznego zaczniemy od początku. Od momentu przybycia dziecka do przedszkola. Od pierwszej chwili zetknięcia się malucha z przestrzenią placówki Montessori, który jest bardzo istotnym elementem rozwijania autonomii i samodzielności dziecka.

Niejednokrotnie bywa tak, że moment rozstania z rodzicem jest trudnym doświadczeniem dla malucha, dlatego tak ważne jest odpowiednie podejście i zaangażowanie dziecka już w momencie wejścia do placówki. Moment ten, zarówno przez nauczyciela, jak i rodzica, nie powinien być traktowany w sposób zbyt emocjonalny, wzmacniający trudne emocje dziecka w chwili rozstania z rodzicem. Wręcz przeciwnie, przybycie dziecka do przedszkola powinno być potraktowane z lekkością i radością, jako coś naturalnego. „Teraz Ty idziesz do przedszkola, ja idę do pracy i zobaczymy się później”.

Wspierając dziecko w tym trudnym momencie, możemy również zaproponować wspólne rytuały, które zaangażują dziecko, odwracając jego uwagę od separacji z rodzicem. Może to być specjalna „piąteczka” na dowiedzenia, zadzwonienie „magicznym” dzwoneczkiem na powitanie, wybranie ulubionej formy przywitania z nauczycielem, bądź nawet specjalny układ taneczny, który dziecko wykonuje wraz z rodzicem przed rozstaniem. Im ciekawszy pomysł na rytuał, tym lepiej – dzięki temu dzień rozpoczynamy od zabawy, z uśmiechem na twarzy.

Dlaczego jednak tak ważne jest dawanie dziecku zadania już od momentu wejścia do przedszkola?

Dziecko po przybyciu rano do placówki zwykle od razu wykazuje naturalną chęć do działania, dlatego bardzo ważne jest przygotowanie zorganizowanej przestrzeni na szatnię, która pomoże powitać je, dając mu od razu jakieś zadanie do wykonania. Tym samym pomagamy mu w momencie pożegnania z rodzicem. Z tego powodu konieczne jest przygotowanie specjalnego kącika dedykowanego szatni, w którym dziecko może przebywać w sposób autonomiczny, a jego imię wraz z imionami wszystkich innych dzieci zostanie zapisane na kartoniku, najlepiej małymi literami pisanymi kursywą. Zorganizowanie tych kartoników już od lipca jest bardzo ważne, po to, aby dzieci były już w naszych myślach, a do czasu ich przybycia we wrześniu będziemy już mieli zorganizowane i gotowe miejsce. Może to być szafka lub szuflada oraz indywidualny wieszak na ubrania.

Równie ważny będzie wspomniany wcześniej dzwoneczek, który umieścimy przy wejściu. Zostanie on uruchomiony po pożegnaniu się z rodzicem, symbolizując w ten sposób moment odłączenia, który odbędzie się w pogodny sposób.

Jeśli chcemy włączyć czynności w szatni do stałego planu dnia, unikając sytuacji, w której rodzic już wcześniej rozebrał dziecko przed wejściem, należy porozmawiać o tym z rodzicami na wrześniowym spotkaniu lub na pierwszej rozmowie, uświadamiając im znaczenie momentu powitania przy wejściu i czynności w szatni, wyjaśniając, że jest to prawdziwe zajęcie, rozwijające i uświadamiające dziecko. Zajęcie, które może ono wykonać samodzielnie lub początkowo z pomocą nauczyciela.

Jak zorganizować przestrzeń w szatni?

W szatni umieszczamy:

- 1 mały stolik
- 2 krzeselka lub foteliki obok stolika
- karteczki z imionami umieszczone na szafkach i wieszakach dzieci
- dodatkowo przestrzeń upiększamy obrazami i roślinami, aby stworzyć przytulną, domową atmosferę
- możemy również umieścić duże lustro, w którym dzieci mogą się przeglądać

Jakie czynności proponujemy dzieciom w szatni?

Naukę wieszania kurtki lub bluzy na wieszaku oraz zapinanie i odpinanie guzików lub zamka błyskawicznego.

Prezentacja

1. Ustawiamy się po lewej stronie dziecka, obniżając się do jego wzrostu, aby mogło wyraźnie widzieć ruch naszych rąk
2. Lewą ręką chwytny krawędź kołnierza płaszcza lub bluzy, a następnie prawą ręką przesuwamy go do końca szyi
3. Kładziemy płaszcz lub bluzę na krawędzi stołu i przesuwamy ją po stole, rozkładamy
4. Zachęcamy dziecko, aby przyniosło wieszak ze swego określonego miejsca

5. Bierzemy wieszak który nam przyniosło i kładziemy go na środku płaszcza.
6. Lewą ręką chwytamy boczną krawędź od kołnierza i zsuwamy ją w dół do dolnej części zamka błyskawicznego i zaginamy
7. To samo robimy z drugą stroną i łączymy obie strony razem.
8. Poprawiamy rękawy
9. Bierzemy suwak i pokazujemy, że przesuwamy się on w górę i w dół, następnie pociągamy go w dół, pokazujemy, że uchwyt między palcem wskazującym a kciukiem blokuje suwak (wskazujemy „dziurę”) i drugą ręką wsuwamy.
10. Podnosimy klapkę suwaka i przesuwamy do połowy, zachęcając dziecko do wzięcia suwaka i dokończenia samodzielnie, pociągając go do góry (to już za pierwszym razem).
11. Chwytamy wieszak ręką i wieszamy go na miejscu dziecka - pokazujemy jego imię i wskazujemy, że to rzeczywiście jego miejsce.

Bardzo ważne jest, aby ruchom nauczyciela towarzyszyło jak najmniej słów i tłumaczeń, tak aby dziecko skoncentrowało się na ruchach naszych rąk. Ruchy rąk powinny być powolne, kilka słów wypowiedzianych ścisłym głosem i pozostawienie do dyspozycji dziecka.

Konieczne jest, aby nauczyciel zapamiętał wszystkie kolejne kroki, a następnie przedstawił je dziecku, a później, obserwując dziecko, może mu towarzyszyć z niewielką częściową pomocą.

AUTONOMIA W ŁAZIENCIE

Autonomia w łazience jest częścią Zajęć z zakresu higieny osobistej, zawiera w sobie całą serię prostych czynności. W praktyce należy ją uznać za prawdziwe zajęcia, gdyż jest to bardzo ważny moment codziennej pracy i rozwoju autonomii dziecka.

Wychowawca zaprasza małą grupę dzieci (maksymalnie 4/5) do łazienki. Będzie zajmować się każdym dzieckiem indywidualnie, udzielając częściowej pomocy, nigdy nie tracąc z oczu reszty grupy. Jeśli zajdzie taka potrzeba można również reagować na prośby innego dziecka, zawsze dając pierwszeństwo dziecku, którym się obecnie zajmujemy. Najważniejszą rzeczą sprzyjającą autonomii w łazience jest dobra organizacja przestrzeni.

Organizacja przestrzeni łazienki

Struktura łazienki w przedszkolu jest podzielona na 3 strefy:

1 Strefa: umywalki

2 Strefa: rozbieranie i ubieranie się

3 Strefa: toalety

Umywalki powinny być niskie z podnóżkiem lub matą antypoślizgową pod spodem. Nad umywalką powinno znajdować się lustro, obok wieszaki na ręczniki oraz mała mydelniczka. Jeśli rodzice w grupie 3-latków poproszą o to, można rozważyć zestaw szczoteczek do zębów, jednak tylko w przypadku, gdy dzieci uczą się mycia zębów w domu.

W strefie rozbierania i ubierania idealnie jest mieć szufladową komodę z indywidualnymi, podpisanymi imieniem miejscami na ubranka, ławkę dla maksymalnie 4 dzieci, szafkę na buty lub miejsce na skarpetki antypoślizgowe (może to być np. kosz) oraz ławeczkę dla dorosłego umieszczoną naprzeciw ławki dla dzieci. Należy pamiętać, aby jednocześnie w centrum uwagi wychowawcy w znajdowało się tylko jedno dziecko, dzięki czemu pozostałe dzieci czekając na swoją kolej uczą się cierpliwości.

W strefie toalety ważne jest, aby toalety były małe, dostosowane wielkością do wzrostu dzieci, aby dzieci miały swobodny dostęp do papieru toaletowego i spłuczki, ponieważ splukiwanie po zakończeniu jest bardzo „fascynujące” dla dzieci. W ten sposób dziecko ma możliwość samodzielnego wykonywania czynności, a tym samym rozwoju poprzez doświadczenie i samodzielne działanie.

Postawa osoby dorosłej w przestrzeni łazienki powinna być:

Zachęcająca • Spokojna • Uważna • Obserwująca z szacunkiem
Gotowa do częściowej pomocy

W przestrzeni łazienki, tak jak w pozostałych przestrzeniach Montessori bardzo ważna jest relacja dziecka z wychowawcą, który wie, że autonomia w łazience jest ważna i poświęci tej chwili tyle czasu, ile potrzeba, nie w pośpiechu i z obawą o zabranie czasu na inne czynności. W przedszkolu Montessori wszystkie czynności są tak samo ważnym zajęciem.

Jak wspierać dziecko w czynnościach związanych z toaletą w domu?

Można umieścić pod toaletą schodki, dzięki którym dziecko może się samodzielnie wspiąć na toaletę.

Zaleca się, aby rodzice przywiązywali wagę do tego momentu, w którym można nawiązać dialog między dorosłym a dzieckiem i stworzyć atmosferę intymności, bardzo cennej dla obu stron.

Współpraca z rodzicami nawet podczas rozpoczynania korzystania z toalety jest kluczowa, aby dziecko rozpoznało te same procedury i czuło się bezpiecznie, aby to przejście było dla niego naturalne.

Prezentacja przestrzeni i czynności wykonywanych w strefie łazienki:

Wchodzimy do łazienki z grupą dzieci i zwiedzamy pomieszczenie, wskazując rzeczy, które się tam znajdują i do czego służą: umywalka do mycia rąk, mydło, miejsce na ręcznik, toaleta, papier toaletowy. Musi to być schludne, czyste, uporządkowane i udekorowane pomieszczenie, nawet z roślinką lub bukietem ziół lub suszonych kwiatów.

Prezentujemy korzystanie z toalety:

1. Zdejmowanie spodni i majtek: Powolnym ruchem podnosimy deskę i stojąc obok toalety naśladujemy ruch opuszczania spodni, a następnie majteczek. Jak to zrobić? Pokazujemy dokładnie swoje dłonie, kciuk i palec wskazujący otwarte, a pozostałe palce zamknięte, chwytamy gumkę spodni na wysokości bioder i popychamy w dół poniżej kolan. Powtarzamy ten sam ruch z majteczkami.
2. Użycie papieru toaletowego: Nauczyciel w celu pokazania ruchu wycierania pupy staje obok toalety, powoli odrywa prawą ręką listek papieru toaletowego i powolnym ruchem pokazuje, w jaki sposób należy wytrzeć pupę i wrzuca papier do toalety. Następnie upewnia się, że papier na pewno trafił do toalety, a przestrzeń dookoła jest czysta i opuszcza deskę.
3. Zakładanie spodni i majtek: Nauczyciel ponownie kciukiem i palcem wskazującym pokazuje ruch wciągania majtek, a następnie spodni.

Następnie otwartą, wyciągniętą ręką pokazuje w jaki sposób schować w spodniach koszulkę: najpierw z tyłu, a następnie z przodu na brzuchu.

4. Spłukiwanie: Na koniec nauczyciel pokazuje jak użyć spłuczki.

5. Mycie rąk: Nauczyciel przypomina o konieczności umycia rąk po skorzystaniu z toalety.

Prezentacja mycia rąk w łazience

Poruszamy się powoli i precyzyjnie.

1. Naciskamy dozownik mydła raz i namydlamy dłoń, następnie grzbiet, myjemy splatając palce, jak podczas masażu, a także końcówki i paznokcie.

2. Delikatnie i powoli odkręcamy wodę i spłukujemy mydło z rąk.

3. Po spłukaniu rąk i zakręceniu kranu ostrożnie otrzepujemy ręce wewnątrz zlewu, uważając, aby nie pochłapać przestrzeni dookoła, podłogi lub lustra.

4. Pokazujemy, jak zebrać ostatnią kroplę na dłoń i zbliżamy się do ręcznika, powoli ściągamy go z haczyka i wycieramy najpierw wnętrze dłoni, potem jej tylną część, a na koniec jeden palec na raz i ostrożnie odwieszamy ręcznik.

5. Na koniec należy pokazać dzieciom umyte i pachnące (od mydła) ręce. Pachnące dłonie będą znakiem, że ręce są czyste i dokładnie umyte.

Co jest ważne w przestrzeni toalety?

- Delikatne odkręcenie kranu, tylko tyle ile potrzeba, aby nie marnować wody
- Dokładne pokazanie dzieciom, jak odkręcać i zakręcać kran
- Podanie wskazówek dotyczących ilości mydła do użycia

- Użycie ładnie pachnącego mydła
- Otrzepywanie rąk wewnątrz zlewu, bez rozpryskiwania wody dookoła
- Dokładne pokazanie jak ściągać i podciągać spodnie i majtki
- Wskazywanie, ile papieru toaletowego należy oderwać (np. jeden listek)
- Pozostawienie łazienki w takim stanie, w jakim ją zostaliśmy.
- W przypadku wody na podłodze, należy ją wytrzeć.

CZYNNOŚCI PROSTE

Czynności proste to wszystkie spontaniczne działania, które dziecko wykonuje bez wprowadzenia.

Na przykład nawlekanie odbywa się zarówno przy koszu skarbów, przy skarbcu (dziecko poniżej pierwszego roku życia), jak i podczas zajęć przy stole, ale też wtedy, gdy dziecko widzi otwór i instynktownie wkłada do niego palec. Są one alfabetem motorycznym (ruchowym) i związkiem wzrokowo-manualnym.

Zajęcia przy stole są proponowane, gdy dziecko zaczyna bezpiecznie się przemieszczać. W tym samym czasie u dziecka pojawia się potrzeba poruszania rękami dzięki bardziej ustrukturyzowanym zajęciom, które pomagają mu rozwijać i koordynować zestaw „Czynności Proste”.

Ważne jest, aby każda czynność była zorganizowana i przygotowana na tacy, aby ułatwić transport do stołu. Sam transport jest już czynnością prostą.

Wychowawca pokazuje dziecku, jak trzymać tacę i odkładać ją na miejsce. Pozwala dziecku spontanicznie wybrać zajęcie i samemu zanieść je do stolika. Nauczyciel pozostaje obserwatorem, gotowym by towarzyszyć dziecku tylko w razie rzeczywistej potrzeby. Ocenia, czy należy interweniować w czasie porządkowania, towarzysząc dziecku w tym działaniu, zawsze pamiętając, że każda rzecz musi wrócić na swoje miejsce.

Ważne, aby wszystkie czynności wykonywane przy stole miały swoje stałe miejsce na półce i były respektowane zarówno przez dzieci, jak i samą osobę

prowadzącą. Przestrzeganie porządku jest ważne dla dziecka, ponieważ pomaga mu zbudować porządek mentalny, stanowi punkt odniesienia i daje mu poczucie bezpieczeństwa, umożliwiając mu samodzielne poruszanie się w przestrzeni i opanowanie jej.

Co zaliczamy do czynności prostych, czyli jednorazowych?

Otwieranie - zamykanie • Wkładanie - wyciąganie • Zakręcanie - odkręcanie
Stukanie / uderzanie • Skojarzenia np. formy lub koloru (podobne/różnice)
Przenoszenie • Chowanie

Stolik dedykowany

Chodzi o czynności, które dziecko znajduje już przy ustawionym stole, ponieważ wymagają one skomplikowanego transportu lub dają dziecku możliwość pracy przy stole samodzielnie, bez przeszkadzania mu. Przydatne jest posiadanie kilku dedykowanych stolików w przestrzeni grupy.

Porządkowanie tacy

Zajęcie przy stole rozpoczyna się, gdy dziecko podnosi tacę obiema rękami, kładzie ją na stole, a następnie odsuwa krzesło i siada.

W momencie porządkowania dziecko wstaje, umieszcza krzesło pod stołem, a następnie bierze tacę i odkłada ją tam, gdzie ją znalazło, tj. na swoje miejsce.

PRZESYPYWANIE I PRZELEWANIE

Przesypywanie zawartości jest bardzo atrakcyjnym zajęciem dla dzieci powyżej 12 miesiąca życia. Są to zajęcia mające na celu przenoszenie substancji stałych lub płynnych z jednego pojemnika do drugiego.

Ważne jest, aby zorganizować te zajęcia w dedykowanym kącie, w strefie skupienia. Wszystkie ćwiczenia z przelewania i przesypywania powinny być umieszczone w jednym miejscu i oddzielone od innych materiałów, takich jak puzzle czy klocki. Jest to czynność, którą można również wykonywać na zewnątrz, przy bardzo podobnej organizacji jak w pomieszczeniach. Wtedy potrzebne są wózki do przechowywania tac i stoły zewnętrzne.

Narzędzia mogą się zmieniać: chochla, lejek, łyżka. Podstawa jest stała i składa się z tacy i małych misek, dzbanków lub kubków, jednak akcesoria mogą się zmieniać w zależności od nabywanych przez dzieci umiejętności i doskonalenia umiejętności koordynacji wzrokowo-ruchowej.

Dlaczego zajęcia z przesypywania i przelewania są ważnym elementem w przestrzeni Montessori?

- Przesypywanie ciał stałych lub przelewania płynów jest doskonałym zadaniem, aby zacząć ćwiczyć koncentrację i koordynację wzrokowo – ruchową.
- Przelewanie i przesypywanie jest naturalną potrzebą dzieci, która objawia się już w wieku od jednego do półtora roku.

• Dzięki tego typu manipulacjom nawet najmłodsze dzieci mogą zobaczyć rezultat swoich działań i doświadczyć skuteczności wykonywanych gestów. Zyskają też świadomość swojej zdolności do modyfikowania otoczenia

• Przy okazji tych zajęć dziecko uczy się również dbania o otoczenie, poprzez porządkowanie miejsca pracy i odnoszenie elementów na swoje miejsce. Porządkowanie jest bowiem integralną częścią tych zajęć

Zarówno w przypadku przesypywania substancji stałych, jak i przelewania płynów, pojemniki powinny być takie same jak te, których używamy w codziennym życiu, najlepiej takie, które mogą się potłuc. W ten sposób dziecko, być może wyrządzając małe szkody, nauczy się prawidłowych ruchów swobodnie, poprzez autokorektę. Jeśli dziecko rozbije szklanę, przy kolejnym podejściu do ćwiczenia pozostanie bardziej uważne na swoje ruchy. Co więcej, zawsze należy pamiętać o koncepcji upiększania i modyfikacji ćwiczeń, np. często zmieniać rodzaj materiału który jest przesypywany, zmieniać miseczki, naczynia i przyrządy do przelewania i przesypywania. Obserwując dzieci i ich postępy powinniśmy również modyfikować stopień trudności ćwiczenia, na przykład zmieniając rodzaj materiału, które przesypuje z dużego grochu, na drobniejszą kaszę, aż do trudniejszej do przesypywania mąki.

Jak zaproponować i przeprowadzić zajęcia?

W pierwszej kolejności przygotowujemy niezbędne materiały i umieszczamy je na dedykowanej temu rodzajowi zajęć szafce. Dzieciom pokazujemy jedynie przenoszenie materiału z półki na stół oraz prawidłowe chwytanie narzędzi i pojemników (misek, kubków, dzbanków). Do dziecka należy dalsze eksperymentowanie z przygotowanym materiałem. Jeśli coś upadnie lub wysypie się poza obręb tacy, przypominamy dziecku o konieczności uporządkowania za pomocą zmiotki lub szczotki, towarzysząc mu początkowo w tym procesie. Ważne, aby dziecko wiedziało, że należy pracować w obrębie tacy i nie wolno wysypywać substancji na stół, czy podłogę. W przypadku pracy

z cieciami, w obrębie tacy możemy również umieścić małe gąbeczki do wycierania kropelek wody, które nie trafiły do odpowiednich pojemników. Substancje sypkie możemy zmiatać w obrębie tacy za pomocą małej zmiotki lub większego pędzelka.

JAKIE ĆWICZENIA MOŻEMY ZAPROPONOWAĆ DZIECIOM?

Przesypywanie substancji stałych (produktów sypkich)

Zaczynamy od największych i najłatwiejszych do przesypania produktów, tj. fasola, groch czy makaron. Z czasem możemy modyfikować gramaturę produktów i proponować dzieciom przesypywanie takich substancji jak ryż czy kasza manna, kończąc na najtrudniejszej do przesypania mące. Zajęcia z przesypywania można również rozpocząć od pracy w obrębie dużego pojemnika.

1. Przesypywanie dużych piłeczek (np. tenisowych) z jednego pojemnika do drugiego.
2. Pierwsze przesypywanie substancji w obrębie dużego pojemnika, umieszczonego w stałym miejscu. To ćwiczenie nie wymaga umiejętności przenoszenia materiału w inne miejsce. W pojemniku możemy umieścić kaszę manną lub piasek i zaproponować przesypywanie za pomocą dwóch kubków, łyżki i kubka, dzbanka i kubka, dwóch pojemników i chochli itp.
3. Przesypywanie na tacy z jednej szklanki do drugiej. Czynność odbywa się przy stole.
4. Przesypywanie na tacy z dzbanka do dzbanka. Czynność odbywa się przy stole.
5. Przesypywanie na tacy za pomocą dużej chochli z miski do miski. Czynność odbywa się przy stole.
6. Przesypywanie na tacy za pomocą łyżki z jednego pojemnika do drugiego. Czynność odbywa się przy stole.

Przelewanie płynów

1. Swobodne przelewanie w zlewie, dużej misce lub pojemniku. Zapewniam dziecku jedynie różne narzędzia do pracy i pozostawiam mu swobodę eksperymentowania. Jedyną zasadą jest: „do środka”. W pobliżu musi znajdować się wieszak z fartuchem wykonanym z woskowanej tkaniny, aby był nieprzemakalny. Pierwszym krokiem jest bowiem założenie fartucha przez dziecko.
2. Przelewanie z użyciem gąbki, w obrębie struktury, która ma swoje stałe, nieruchome miejsce. Dziecko pracuje na stojąco. Nauczyciel zapewnia odpowiedni materiał i pojemniki. Zadaniem dziecka jest przelewanie wody z jednego pojemnika do drugiego za pomocą gąbki, nie łyżki, czy chochli. Tu również dziecko musi założyć fartuszek przed przystąpieniem do pracy.

3. Przelewanie z jednego naczynia do drugiego w obrębie tacy. Może to być przelewanie z dzbanka do dzbanka, z dzbanka do szklanki, ze szklanki do szklanki lub z jednego naczynia do drugiego z wykorzystaniem lejka. Z czasem gdy dzieci opanują najprostsze sekwencje przelewania, możemy modyfikować poziom trudności tego ćwiczenia dorysowując na naczyniach linie, do których należy je wypełnić. Możemy również zaproponować opcję przelewania za pomocą różnych narzędzi takich jak łyżki, chochle, sitka, lejki, cedzaki. Jeśli jest to czynność usystematyzowana, tj. składająca się z kilku kroków, nauczyciel musi pokazać dziecku wszystkie kroki po kolei.

Wytawianie piłeczek do ping ponga...

Potrzebujemy:

- 2 miski: duża na wodę i piłeczki oraz mniejsza na wyłowione piłeczki
- dzbanek do nalewania wody
- piłeczki
- sitko
- fartuch

Konstrukcja nieruchoma lub na tacy. Dziecko pracuje na stojąco.

Nauczyciel pokazuje:

- Jak poprawnie chwycić i transportować dzbanek.
- Jak nalewać wody do dzbanka i z dzbanka do miski.
- Jak chwycić sitko.
- Jak wyłowić piłeczki z dużej miski i przelożyć je do drugiej miski.

Ćwiczenie dla nauczyciela, poprzedzające wprowadzenie zadania:

- przećwicz czynność nalewania
- przeanalizuj ruchy tej czynności i zapisz je
- wykonaj czynność, powoli artykułując ruchy

Jakie są różnice między pracą dorosłego, a dziecka?

- dorosły wykonuje ruchy szybko, ponieważ przyswoił sobie te czynności (np. prowadzenie samochodu, chodzenie, nalewanie wody)
- sekwencje ruchów łączą się w jeden gest
- nalewanie/nakładanie jedzenia na talerz: wiemy ile chcemy, ile włożyć do chochli, gdzie nalać zgodnie z konsystencją jedzenia, które wybieramy itp.
- dziecko: postrzega gesty jako niemożliwe do powtórzenia, ponieważ są wykonywane zbyt szybko
- gesty są trudne, ponieważ wymagają koordynacji ręka-oko, którą dziecko musi udoskonalić
- język / komunikacja dziecka różni się od języka osoby dorosłej
- my koordynujemy kilka części ciała jednocześnie
- dziecko w wieku poniżej 3 lat 1/2 pracuje jedną ręką na raz, przeciwny gest ręki nie jest jeszcze opanowany

PORZĄDKOWANIE

Czynności naprawcze (porządkowanie) to wszystkie czynności, które wymagają od dziecka uporządkowania przestrzeni, w której coś się wylało, wysypało lub ubrudziło.

Wycieranie zabrudzonego stołu i zmiatanie podłogi są częścią „czynności naprawczych”, tj. czynności, które są wykonywane (lub raczej muszą być wykonywane) za każdym razem, gdy zajęcie spowoduje „zabrudzenie”. Są to czynności, które rozpoczynają się równolegle z zajęciami dzieci, ponieważ porządkowanie jest integralną częścią zajęć.

Działania naprawcze to: zmiatanie, mycie stołu lub podłogi. Mycie paletki malarskiej po skończonych zajęciach plastycznych również jest działaniem naprawczym. Nawet jeśli dziecko nie potrafi jeszcze posługiwać się miotłą, ważne jest, aby przyjęło do wiadomości, że wszystko wraca na swoje miejsce. W międzyczasie nauczycielka będzie wspierać dziecko w nauce porządkowania i korzystania z przyborów do porządkowania, towarzysząc mu w wykonywaniu tych czynności lub udzielając mu pomocy.

Działania służące trosce i dbałości o otoczenie

Są to wszystkie czynności poświęcone dbaniu i pielęgnacji przestrzeni, w której przebywamy. Na Wycieranie kurzu, mycie szklanek lub pielęgnacja roślin lub kwiatów nie są bowiem czynnościami naprawczymi, ale czynnościami związanymi z dbaniem o otoczenie. Czynności te są proponowane dzieciom, gdy są już one w stanie samodzielnie wykonywać sekwencje ruchów.

Znaczenie porządkowania

- jest to integralna część zajęć
- jeśli dziecko nie jest w stanie tego wykonać, oznacza to, że:
 - nie jest gotowe, czyli potrzeba więcej pracy nad zabawą heurystyczną
 - dorosły musi mu bardziej uważnie towarzyszyć

Sekwencja: dziecko bierze tacę, przynosi ją do stołu, wykonuje ćwiczenie, sprząta i odkłada wszystko na swoje miejsce. Dorosły musi dziecku towarzyszyć, więc mówi „to jest rzeczywiście jego miejsce!”.

Pojęcie „towarzyszenia dziecku”

- zadaniem nauczycielki jest przygotowanie tacy i umieszczenie jej w danym miejscu lub zaoferowanie jej dziecku we właściwym czasie.
- dziecko musi mieć dużo miejsca na eksperymentowanie, napotykanie trudności, próbowanie ich przezwyciężenia, rozwiązywanie problemów.
- w zajęciach z tacą należy towarzyszyć dzieciom, a nie prezentować ćwiczenie. (Na przykład prezentuję przenoszenie i zabieranie przyborów, ale nie całą czynność).

Gdzie przechowywać materiały / przybory związane z porządkowaniem przestrzeni?

Materiały te muszą mieć stałe, jasno określone miejsce i powinny być łatwo dostępne dla dzieci. Dzieci muszą mieć swobodny dostęp do wszystkich materiałów. Najlepiej, aby znajdowały się w specjalnie przeznaczonych im szafce, ale rozwiązaniem może być również wieszak przymocowany do ściany, na którym można zawiesić wszystkie przybory i fartuszki.

ZAMIATANIE

Podczas wykonywania różnych praktycznych czynności lub zajęć warsztatowych normalne jest, że kawałki papieru lub materiału spadają na podłogę. Po zakończeniu zajęcia możemy poprosić dziecko, aby podniosło to, co spadło wykorzystując do tego zmiotkę – małą do uporządkowania stolika i większą do zmiatania podłogi.

Ćwiczenie zmiatania podłogi:

1. Za pomocą kolorowej taśmy wyznaczamy na podłodze obszar w kształcie kwadratu, do którego będziemy zmiatać cały brud znajdujący się na podłodze. Kwadrat powinien być wystarczająco duży, najlepiej tak duży, jak bok kosza na śmieci. Ten kwadrat można pozostawić na ziemi na cały rok, aby służył jako punkt odniesienia dla dziecka.
2. Pokazujemy dziecku jak należy trzymać szczotkę.
3. Cały brud przeciągam starannie i powoli do wnętrza kwadratu.
7. Zmiatam wszystkie elementy wewnątrz kwadratu, mówiąc dziecku „wszystkie małe kawałki tutaj”.
4. Jeśli pozostaną jeszcze małe kawałeczki, mogę zachęcić dziecko do pozbierania ich, mówiąc „spójrz, został tu mały kawałek”.
5. Następnie biorę kosz na śmieci i umieszczam go po jednej stronie kwadratu.
6. Lekko unoszę szufelkę i za pomocą szczotki wsuwam wszystkie małe kawałki na szufelkę.
7. Na koniec wyrzucam zmiecione kawałki do kosza na śmieci, przechylając szufelkę.

Używanie szczotki do zmiatania jest ważne, aby:

- pokazać dziecku troskę o otoczenie.
- pozwolić mu dostrzec rzeczywistość, której dzieci doświadczają w codziennym życiu i podczas różnych czynności.

Ćwiczenie używania małej zmiotki:

1. Biorę zmiotkę z uchwytem szczypcowym.
2. Przeciągam brud miotełką od lewej do prawej lub od dołu do góry, trzymając szufelkę nieruchomo (porusza się tylko szczotka, szufelka pozostaje nieruchoma), w kwadracie.
3. Umieszczam zmiotkę z boku kwadratu.
4. Zanoszę brud do kosza na śmieci.

Mała zmiotka, razem z dużą szczotką powinna być zawsze pod ręką, zawieszona na haczyku. Można użyć jej, gdy trzeba podnieść małe kawałki z ziemi lub stolika, gdy jest mało wysypanego materiału.

WYCIERANIE KURZU

Jest to bardzo ważne zajęcie, ponieważ w ten sposób dziecko poznaje właściwe miejsce dla przedmiotów znajdujących się w jego otoczeniu. Jest ono proponowane, gdy dziecko opanuje otoczenie.

Czego potrzebujemy aby przeprowadzić to ćwiczenie?

- Wszystkiego co znajduje się na półkach, umieszczonych w zasięgu ręki dziecka. Wszystkie tace i przedmioty umieszczone na półkach są okazją do ich odkurzania.

- Małego wolnego stolika w pobliżu na którym można umieścić tace lub przedmioty leżące na półce.
- Fartuch z kieszenią, która może pomieścić małą miotelkę do kurzu, oraz szczotkę i ściereczkę.
- Ściereczki do kurzu o wymiarach około 14x14cm
- Płaskiej miotelki o długości około 2,5/3 cm z krótką rączką

Jaka jest rola nauczyciela?

Nauczyciel towarzyszy dziecku w braniu i przenoszeniu materiału, pokazuje, jak trzymać szmatkę w dłoni lub jak trzymać szczotkę i miotelkę do kurzu oraz wskazuje, jak rozpocząć odkurzanie półki od lewej do prawej strony.

Przebieg zajęcia wycierania kurzu:

1. Dziecko, po założeniu fartuszka i wzięciu ściereczki, umieszcza je w kieszeni fartuszka.
2. Wybiera wolną ławeczkę lub stół na którym umieści wszystkie przedmioty z półki, która ma zostać odkurzona.
3. Przenosi z półki wszystkie przedmioty, na wybrane miejsce, jeden po drugim, tak aby stopniowo opróżnić półkę.
4. Szmatkę kładzie na stole, składa ją zaginając każdy z jej rogów do środka, następnie złożoną szmatkę przenosi na półkę i zaczyna odkurzać ją ruchem od lewej do prawej strony.
5. Kiedy skończy, odchodzi i trzepie szmatkę w miejscu sali gdzie może zrzucić zebrany kurz.

6. Jeśli w szufladzie lub na półce znajdują się trudno dostępne zakamarki, może użyć miotelki.

7. Przedmioty, które znajdowały się na półce odkłada z powrotem na swoje miejsce.

ZMYWANIE NACZYŃ

Mycie naczyń dla dziecka w wieku około 3 lat jest punktem docelowym, trzeba jednak zacząć od umycia pojedynczej szklanki, łyżki itp., więc wszystko musi być wykonywane stopniowo.

Pierwszą rzeczą, którą należy wziąć pod uwagę, jest organizacja i wyposażenie do mycia naczyń, które musi odbywać się przy zlewie, jeśli jest obecny w klasie lub zamiennie na małym stoliku zorganizowanym do tej czynności.

Czego potrzebujemy aby przeprowadzić to ćwiczenie?

- 1 fartuch z tkaniny ceratowej
- 2 miski (wewnątrz zlewu lub ustawione na stole)
- 1 dzbanek (w przypadku zmywania przy stole)
- 1 suszarka do naczyń
- 1 wiadro (jeśli mycie odbywa się na stole)
- 1 dozownik na mydło
- 1 szczoteczka lub gąbka do mycia naczyń

Prezentacja zajęć z mycia naczyń:

1. Dziecko z pomocą nauczyciela zakłada fartuch.
2. Jeśli dziecko myje naczynia przy stole, nauczycielka pokazuje jak ustawić dwie miski obok siebie, a następnie napełnić je przy użyciu dzbanka.
3. Pokazuje jak dodać płyn do mycia naczyń do pierwszej miski.
4. Następnie nauczyciel demonstruje chwyt szczoteczki lub gąbki, oraz sposób mycia naczyń: najpierw z tyłu ruchem okrężnym, a następnie z przodu.
5. Nauczycielka opłukuje pierwsze naczynie w drugiej misce i umieszcza je na suszarce.
6. Nauczycielka zostawia dziecko, aby powtórzyło sekwencję ruchów samodzielnie.
7. Po zakończeniu procesu mycia naczyń, należy je wysuszyć.

SUSZENIE UMYTYCH NACZYŃ

Wypożyczenie do suszenia naczyń:

- fartuch
- Mały ręcznik
- Ścierka do naczyń
- Stół

Prezentacja zajęć z suszenia naczyń:

1. Rozkładamy ścierkę do naczyń na stole.
2. Bierzemy naczynie ze stojaka na naczynia i zaczyna je suszyć drugą

(mniejszą) ścierką do naczyń, zawsze ruchem okrężnym, najpierw od tyłu, a następnie od przodu.

3. Osuszone naczynie układamy jedno na drugim.
4. Następnie nauczyciel zostawia dziecko, aby powtórzyło tę sekwencję ruchów samodzielnie.

Porządkowanie

1. Dziecko odwraca miskę i opróżnia ją do zlewu. Jeśli pracuj przy stole, opróżnia jedną miskę na raz (dwoma rękami) do wiadra umieszczonego pod stołem, które jest następnie opróżniane w łazience (do zlewu lub toalety).
2. Dziecko, które wycierało naczynia, w międzyczasie składa ścierki i umieszcza ułożone naczynia w szafce.
3. Na koniec oboje zdejmują fartuchy i odwieszają je na miejsce.

KĄPANIE LALKI

Potrzebne materiały:

- Lalka
- Dzbanek na wodę
- Kostka mydła z podstawką
- Gąbka dla niemowląt z podstawką
- Talk w specjalnym pojemniku i miotłka/pędzelek
- Wiadro

- Wanienka dla lalki
- Szlafroczek dziecięcy z kapturkiem
- Poduszka
- Zapinana na zamek poszewka na poduszkę
- Czyste ubranka (spodenki, koszulki ewentualnie z wiązaniami)
- Szuflada na ubrania (lub szafka)
- Stojak na brudną odzież
- Mały stolik do umieszczenia materiału i wanienki
- Obrus z ceraty do nakrycia bocznego stolika
- Mały stolik, na którym można położyć poduszkę i szlafrok dla lalki do wyschnięcia
- Ściereczka do suszenia (wanienki i stołu podporowego)
- Ręcznik do rąk
- Fartuszek z ceraty
- Rękawy ochronne
- Mata antypoślizgowa

Prezentacja

1. Zakładamy fartuchy i zaczynamy od przyniesienia wody z umywalki.
2. Bierzemy dzbanek ze stolika i prawą ręką chwytamy za uchwyt, a lewą za dno dzbanka.
3. Napełniamy dzbanek i stawiamy go na stoliku.
4. Siedzimy na dziecięcym szlafroku, aby ją rozebrać. Najpierw

ściągamy koszulkę z prawego ramienia, a następnie z lewego. Jeśli koszulka jest zapinana z tyłu, ściągamy ją z głowy, w przeciwnym razie przystępujemy do rozpinania sznurowania koszulki. Wkładamy koszulkę do kosza na brudną bieliznę obok. Zdejmujemy spodenki, najpierw prawą nogawkę, potem lewą, i również wrzucamy je do kosza na brudną bieliznę.

5. Połowę wody z dzbanka, wlewamy powolnym ruchem do wanienki. Jeśli to konieczne, przesuwamy palcami po krawędzi dzbanka, aby spadła ostatnia kropla. Dzbanek odstawiamy na stoliku obok wanienki.

6. Trzymając lalkę lewą ręką pod szyją, a prawą pod pupą, tak jakby była niemowlęciem, delikatnie sadzamy ją w wannie, tak aby głowa pozostała poza wodą.

7. Bierzemy gąbkę w prawą rękę, zanurzamy ją w wodzie i wyciskamy. Przekładamy gąbkę do lewej ręki, prawą bierzemy kostkę mydła i namydlamy gąbkę okrężnymi ruchami, spieniamy gąbkę. Odkładamy kostkę mydła.

8. Podtrzymując kark lalki lewą ręką, zaczynamy czyścić ją zaczynając od szyi. Następnie delikatnie czyścimy ramiona, prawą rękę we wszystkich jej częściach, w tym pachę, od góry do dłoni. W ten sam sposób czyścimy lewe ramię. Następnie czyścimy tułów, a na koniec nogi, najpierw górną część prawej nogi i prawą stopę, a następnie górną część lewej nogi i lewą stopę.

9. Odwracamy lalkę, aby umyć plecy, trzymając ją z brzuch i klatkę piersiową. Czyścimy tył szyi, ramiona, tył nóg i pięty, zawsze zaczynając od prawej nogi, a następnie lewej.

10. Ponownie sadzimy lalkę w waniencie. Zanurzamy gąbkę w wodzie, aby ją wypłukać, wyciskamy ją w wiadrze, ponownie do ostatniej kropli i odkładamy ją na spodku.

11. Przechodzimy do mycia twarzy. Delikatnie myjemy twarz opuszkami palców, kilkakrotnie płuczając je w wodzie w umywalce, zaczynając od czoła, a następnie przesuwając się w dół do nosa, policzków i uszu.

12. Jeśli potrzeba, myjemy włosy rękami. Bierzymy wodę z wanienki i zwracając uwagę na oczy, zwilżamy włosy, namydlamy je, nacieramy, płuczemy wodą z dzbanka, opłukujemy także ciało od góry do dołu.

13. Włosy ściskamy, zbierając je w lewą rękę, która zwykle podtrzymuje tył głowy i w ten sposób prawą, pod pupą, przenosimy lalkę na szlafrok.

14. Czubkami palców bierzemy dolne rogi szlafroka i zawijamy je na brzuchu lalki, trzymając lewą rękę na górze, bo prawą najpierw muskamy włosy, potem twarz, szyję, ramiona (najpierw prawa, potem lewa), następnie nogi i stopy (najpierw prawa, potem lewa). Zawijamy lalkę w szlafrok dziecinny i podnosimy ją, opierając się o zgięcie ramienia (jak przy kołysaniu dziecka).

15. Kładziemy lalkę na przewijaku, aby ją ubrać. Zawsze otwieramy ręcznik chwytając jego rogi opuszkami palców.

16. Ubieramy lalkę. Z odpowiedniej szuflady wydajemy spodenki, a potem koszulkę. Kładziemy je na ręczniku po lewej stronie lalki, dobrze rozłożone. Najpierw zakładamy spodenki, zawsze prawą, potem lewą nogawkę i podciągamy również brzeg spodenek z tyłu.

17. Sadzamy lalkę. Jeśli koszulka jest zamknięta, zakładamy ją najpierw od głowy, następnie na prawe ramię, a na końcu na lewe. W przeciwnym razie wkładamy ramiona i dopiero wtedy wykonujemy wiązanie z tyłu.

Porządkowanie:

1. Wylewamy brudną wodę z wanienki, trzymając ją obiema rękami, na środek wiadra na podłodze, obok stołu, zawsze do ostatniej kropli.

2. Opróżniamy wiaderko z wody

3. Suszymy wanienkę i stolik boczny za pomocą ściereczki do suszenia. Ściereczkę odwieszamy na specjalnym haczyku.

4. Suszymy ręce ręcznikiem i również odwieszamy go na specjalnym haczyku.

PRANIE UBRANEK

Potrzebne materiały:

- Umywalka Montessori z tarą lub duża miska i tara do prania ubranek
- Dzbaneq z wodą i podstawka
- Mydło (najlepiej szare/marsylskie) z podstawką
- Szczotka z podstawką
- Podstawka z gąbką
- Dwie miski/miednice
- Dwie ławki (jedna po prawej i jedna po lewej stronie stanowiska mycia)
- Suszarka na pranie
- Pojemnik na klamerki do wieszania ubrań
- Wiadro
- Ręcznik
- Fartuch z ceraty z rękawami
- Worek z tkaniny na brudną odzież
- Mata antypoślizgowa

Prezentacja

1. Należy założyć fartuch i (ewentualnie) rękawy.
2. Rozwinąć matę antypoślizgową.
3. Ustawić wiadro przed środkową miską.
4. Nabrać wodę za pomocą dzbanka.
5. Upewnić się, że miska znajduje się tuż pod umywalką.
6. Stać za miską, pochylić się i powoli nalewać wodę.
7. Odstawić dzbanek na bok.
8. Chwycić zabrudzoną szmatkę obiema rękami za górne krawędzie i zanurzyć ją w wodzie (otwartą dłońią).
9. Pociągnąć i „zsunąć” brudną ściereczkę na umywalkę.
10. Położyć ściereczkę na desce umywalkowej.
11. Wziąć mydło i namydlić całą ściereczkę powolnymi ruchami od lewej do prawej i od góry do dołu.
12. Odłożyć mydło.
13. Jeśli tkanina jest długa, należy nałożyć na siebie nienamoczoną część dwiema rękami.
14. Złożyć i pocierać prawą ręką zaciśniętą w pięść.
15. Ponownie otworzyć ściereczkę i szorować pionowymi ruchami od góry do dołu.
16. Chwycić ściereczkę obiema rękami od góry i zanurzyć ją w misce.
17. Podnieść ściereczkę, pozwalając jej ocieknąć.
18. Połączyć dwie strony ściereczki ruchem „pęsety” (kciuk i palec wskazujący).

19. Ścisnąć od góry do dołu (lewą ręką uformować pierścień wokół ściereczki i ścisnąć w dół).
20. Chwycić dolny koniec materiału i połączyć go z górnym końcem.
21. Ponownie wycisnąć przeciwnymi ruchami dłoni (w przód i w tył).
22. Włożyć namydloną ściereczkę do lewej miski.
23. Umyć inne ściereczki, jeśli są.
24. Umyć szczotkę wewnątrz ociekającej umywalki i ułożyć ją na miejsce.
25. Oplukać umywalkę: za pomocą dzbanka wlewać wodę od lewej do prawej.
26. Odstawić dzbanek na bok.
27. Wziąć gąbkę i wytrzeć ją od lewej do prawej strony, ostrożnie włożyć pod umywalkę i wygnieść gąbkę do ostatniej kropli.
28. Odłożyć gąbkę.
29. Wylać wodę z mydłem do wiadra.
30. Wziąć dzbanek i wlać wodę do umywalki.
31. Odstawić dzbanek na bok.
32. Wyciągnąć ściereczkę z miski po lewej.
33. Otworzyć ściereczkę i zanurzyć ją w wodzie.
34. Pociągnąć ściereczkę do góry.
35. Połączyć dwie strony ściereczki ruchem „pęsety” (kciuk i palec wskazujący).
36. Ścisnąć od góry do dołu (ruchem pętli).
37. Chwycić dolny koniec materiału i połączyć go z górnym końcem.
38. Ponownie wycisnąć przeciwnymi ruchami dłoni.

39. Włożyć ściereczkę do prawej miski.
40. Opłukać umywalkę: za pomocą dzbanka wlewać wodę od lewej do prawej.
41. Odstawić dzbanek na bok.
42. Wziąć gąbkę i wytrzeć umywalkę od lewej do prawej strony, uważając pod spodem.
43. Wykręcić gąbkę w misce: trzymać gąbkę mocno w lewej ręce, a palcem wskazującym i środkowym prawej ręki naciskać.
44. Wlać „brudną” wodę do wiadra.
45. Postawić miskę na podłodze i wytrzeć gąbką podłogę umywalki.
46. Umieścić miskę z powrotem na jej miejscu.
47. Osuszyć miskę.
48. Wycisnąć gąbkę do wiadra.
49. Odłożyć gąbkę na miejsce.
50. Opróżnić wiadro w łazience.
51. Osuszyć ręce ręcznikiem.
52. Wziąć prawą miskę i rozwiesić ściereczki.

ROZWIESZANIE PRANIA

Potrzebne materiały:

- Miska ze świeżo wypranymi ściereczkami (ubraniami itp)
- Ławka (umieścić na niej miskę)
- Sznurek do bielizny na wysokości dziecka

- Pojemnik na klamerki do rozwieszania na ubrania
- Fartuszek ochronny (noszony przez dziecko podczas prania)

Materiał powinien być umieszczony w pobliżu wszystkich przyborów do prania, aby ułatwić dziecku rozwieszanie ubrań po ich wypraniu.

Prezentacja:

1. Po wypraniu ubrań należy przystąpić do ich rozwieszania.
2. Powoli podchodzimy do suszarki, trzymając oburącz miskę ze świeżo wypranymi ubraniami.
3. Umieszczamy miednicę na ławce.
4. Bierzymy tkaninę i kciukiem oraz palcem wskazującym lewej ręki chwytamy jej róg. Następnie kciukiem i palcem wskazującym prawej ręki, wykonując bardzo powolne ruchy, „prasujemy” krawędź tkaniny kilka razy.
5. Następnie prasujemy wszystkie 4 strony.
6. Kładziemy tkaninę na suszarce i ponownie „prasujemy” / prostujemy na sznurze / drucie.
7. Bardzo ostrożnie i powoli sprawdzamy ułożenie obu końców, upewniając się, że tkanina znajduje się dokładnie w połowie.
8. Chwytamy kciukiem i palcem wskazującym klamerkę do ubrań i otwieramy i zamykamy ją dwukrotnie przed dzieckiem, wykonując bardzo powolne ruchy, tak aby uchwyt został zauważony.
9. Umieszczamy klamerkę do ubrań na materiale po lewej stronie.
10. Bierzymy kolejną klamerkę i wykonujemy ten sam ruch, aby pokazać chwyt.
11. Umieszczamy klamerkę po prawej stronie tkaniny.

12. Bierzemy kolejną wypraną szmatkę, rozkładamy ją i ponownie powoli „rozciągamy” jej brzegi.
13. Zawsze postępujemy zgodnie z ruchami, aby „wyprasować” wszystkie cztery strony tkaniny.
14. Umieszczamy tkaninę na suszarce.
15. Sprawdzamy ułożenie końców, prasując boki palcami.
16. Bierzemy klamerkę do wieszania ubrań, ponownie powoli pokazując chwyt i umieszczamy ją na lewej krawędzi.
17. Bierzemy kolejną klamerkę, ponownie pokazując chwyt i umieszczamy ją po prawej stronie.
18. Po wywieszeniu wszystkich ubrań, porządkujemy, odkładając miskę na swoje miejsce.

PESACH

Co zajęcia w strefie życia praktycznego Montessori mogą mieć wspólnego z Edukacją Żydowską?

O święcie Pesach i rytuale porządkowania.

Święto Pesach, inaczej Pascha, to wydarzenie upamiętniające wyjście Żydów z niewoli egipskiej. Niemal każdy zna opowieść o Mojżesza, dziesięciu plagach egipskich oraz rozstąpieniu się Morza Czerwonego. W języku hebrajskim opowieść ta nazywa się hagada. Według przekazów Biblijnych, „Cudowne przejście przez Morze Czerwone” było przejawem boskiej interwencji, która ochroniła Naród Żydowski i doprowadziła do zagłady Egipcjan. Wyjście Izraelitów z Egiptu jest jednym z ważniejszych wydarzeń opisanych w Biblii, stanowiących centralny punkt historii Izraela. Święto Pesach obchodzone jest przez naród żydowski co roku 14 dnia nisan, wiosną i trwa 8 dni (w Izraelu 7). Rozpoczyna się ono kolacją pesachową, zwaną Seder, która ma swój specjalny przebieg. Podczas święta Pesach nie je się produktów zbożowych, zastępując je macą.

Co więc ma wspólnego Pesach ze Strefą Życia Praktycznego Montessori?

Przede wszystkim rytuały porządkowania poprzedzające celebrowanie święta. Sprzątanie, zmiatanie, ścieranie kurzów, a dokładniej wszelkich okruszków pozostałych po produktach mącznych, tak, aby nie pozostał ani jeden okruszek. Można powiedzieć, po Montessoriańsku: „do ostatniego okruszka!”. Co więcej przed świętem Pesach domownicy czyszczą wszystkie naczynia. Wyciągają te, które będą używać w Pesach, a chowają te, które się nie przydadzą. W osobne miejsce także odkładamy produkty, których nie będziemy jeść w trakcie Pesach. W wieczór przed Pesach cały dom jest dokładnie przeszukiwany w celu sprawdzenia, czy aby na pewno nie ma w nim chamecu czyli oczywiście tych okruszków produktów zbożowych, a dokładnie pięciu zbóż: żyta, pszenicy, orkisz, owsa

i jęczmienia. Dosłownie chamec z języka hebrajskiego oznacza zakwas. Rano w dniu Pesach resztki chamecu są ostatecznie palone. Podczas wieczoru Pesachowego, opowiadana jest historia o wyjściu Żydów z Egiptu, a domownicy jedzą i świętują, a przez kolejnych osiem dni jedzą macę – czyli specjalny chlebek bez zakwasu.

Mini słowniczek Pesachowy:

Pesach

słowo "pesach" = passover
i oznacza przejście, ominięcie

Chamec

chamecem określane są produkty
zrobione z jednego z pięciu zbóż:
żyta, pszenicy, orkisz, owsa
i jęczmienia, lub zawierające
choćby śladowe ich ilości

Wino

symbol krwi baranka, którą
Izraelici w noc Paschy oznaczyli
swoje drzwi, aby uchronić się
przed aniołem śmierci.

Słona woda

Przypomina o łzach narodu
izraelskiego w niewoli egipskiej

Mojżesz

prorok i przywódca Izraelitów,
wyprowadził Żydów z niewoli egipskiej

Maca

płaski, chrupiący chleb bez zakwasu,
spożywany podczas żydowskiego
święta Paschy, aby upamiętnić wyjście
Izraelitów z niewoli egipskiej; jest
symbolem wolności

Plagi egipskie

10 plag, które Bóg zesłał na Egipt,
plaga krwi, plaga żab, komarów, much,
pomór bydła, wrzody, grad, szarańcza,
ciemność i śmierć pierworodnych

Gorzkie zioła

Symbolizują gorycz i trudy
niewolnictwa Żydów w Egipcie

Jakie więc aktywności Montessori możemy
zapropnować dzieciom opowiadając im o święcie Pesach?

Wielkie Sprzątanie Przedszkola

zamiatanie, wycieranie kurzy, zmywanie naczyń,

Scavenger Hount: poszukiwania ukrytych przedmiotów

(np. symboli Pesachowych) w przestrzeni przedszkola

lub ogrodu

Zajęcia kulinarne

robiecie chlebka macy, rozpoznawanie smaku gorzkich ziół

Zajęcia plastyczne, warsztatowe i laboratoryjne

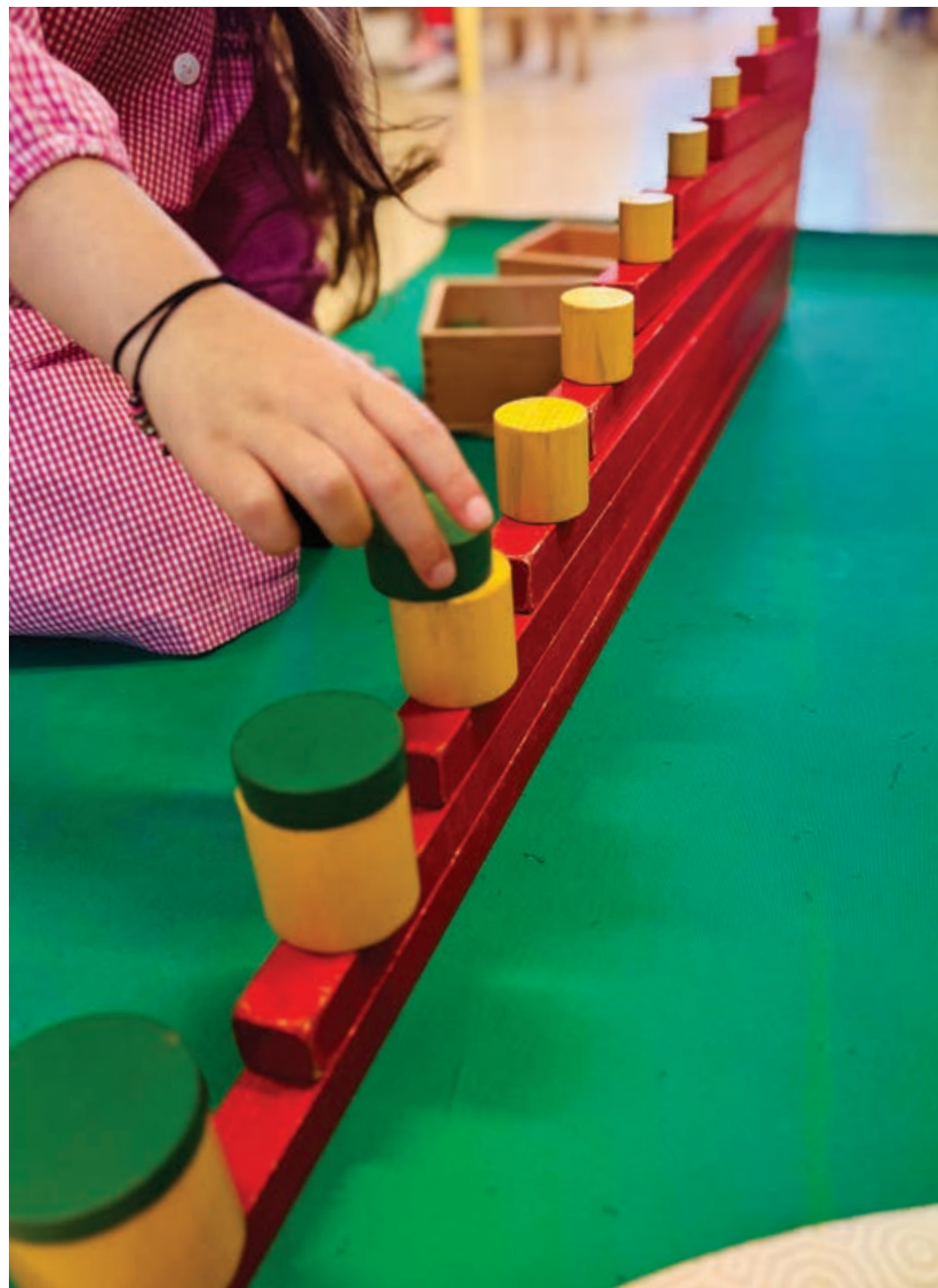
których główną tematyką będzie wyjście Żydów

z Egiptu oraz dziesięciu plag egipskich: Potworopłagi

z rolek po papierze toaletowym

Zabawy ruchowe

gra w chowanego, ciuciubabka, baba Jaga patrzy itp.

Rozdział 4. Pomoce sensoryczne Montessori

Materiał sensoryczny został stworzony przy użyciu metody naukowej zainspirowanej eksperymentami Itarda i Seguina na dzieciach z upośledzeniem.

Materiał sensoryczny składa się z systemu przedmiotów, pogrupowanych zgodnie z pewnymi fizycznymi cechami ciał - takimi jak kolor, kształt, rozmiar, dźwięk, stan chropowatości, waga czy temperatura.

Każdy materiał ma swoją skalę, gradację, a zatem ma na swoich krańcach „maksimum” i „minimum”, które określają jego granice. Te dwie skrajności, gdy są zbliżone, pokazują najbardziej oczywistą różnicę, jaka istnieje w serii, a zatem tworzą najbardziej uderzający kontrast, jaki jest możliwy w przypadku danego materiału. Poprzez uwidocznienie różnic, dziecko jest nimi zainteresowane. Materiał sensoryczny, poprzez jego wykorzystanie, pomaga dziecku w rozwoju psychicznym, a tym samym kulturowym.

Materiał należy umieścić w miejscu, w którym znajdują się stoły i odpowiednia przestrzeń pozwalają na rozłożenie mat lub dywaników, które wyznaczają granice pracy dzieci z materiałem sensorycznym. Materiał musi być umieszczony na specjalnych półkach w taki sposób, aby znajdował się na wysokości dziecka. Korzystanie z materiałów musi być dobrowolną decyzją dziecka.

Nauczyciel Montessori zna wiek dzieci, którym materiały mają być udostępniane. Co więcej musi dokładnie wiedzieć, w jaki sposób mają być one prezentowane, musi zapewnić im stałe miejsce w przestrzeni oraz nadzorować ich porządkowanie.

Podstawowe korzyści, jakie czerpie dziecko z pracy z materiałem sensorycznym:

- umiejętność kontrolowania błędów
- zapamiętywanie sekwencji ruchów i następujących po sobie czynności
- wyznaczanie granic dla swojej pracy
- uwrażliwianie na piękno przedmiotów
- kupienie, uważność i koncentracja
- rozwijanie percepcji wzrokowej
- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej

Jakie materiały wchodzi w skład pomocy sensorycznych Montessori?

BRĄZOWE SCHODY

Brązowe schody są częścią materiału sensorycznego przeznaczonego dla dzieci powyżej 3 roku życia. Powinny być umieszczone na specjalnej półce znajdującej się w strefie koncentracji.

Zestaw składa się z 10 brązowych sześciątów o skalowanym rozmiarze. Różnią się one dwoma wymiarami: wysokością i szerokością, podczas gdy ich długość pozostaje niezmienną i jest równa 20 cm.

Brązowe schody to materiał sensoryczny używany przez dzieci do poznawania pojęcia różnicy w grubości. Dzieci uczą się nazywać klocki słownictwem cienki/gruby, cieńszy, najcieńszy, najgrubszy. Z czasem uczą się skalować pojęcie grubości i układać klocki od najgrubszego do najchudszego.

Nazewnictwo brązowych schodów:

cienki · gruby · najcieńszy · najgrubszy
cieńszy · grubszy

Pierwsza prezentacja materiału:

1. Przed rozpoczęciem przenoszenia brył nauczycielka zaprasza dziecko do rozwinięcia dywanu. Jeśli dziecko jeszcze nie potrafi rozwijać i zwijać dywanu, nauczycielka, powolnymi ruchami demonstruje, jak należy wykonać tę czynność.
2. Następnie nauczyciel podchodzi do półki i razem z dzieckiem sprawdza ustawienie elementów na półce.
3. W tym momencie nauczyciel pokazuje jak chwycić poszczególne elementy. Przenosi schodki na dywan trzymając je całymi dłońmi i wszystkimi palcami po obu końcach bryły. Najcieńszy element chwyci trzema palcami z każdej strony. Ważne aby chwyt był stabilny, za każdym razem wykorzystując obie dłonie oraz by dziecko nie przenosiło kilku elementów na raz. Dla samego przypomnienia chwytu, nauczyciel może jedynie podnieść dany element, po czym ponownie odłożyć go na półkę i poprosić dziecko, aby samo powtórzyło tę czynność.
4. Wszystkie elementy umieszcza się na dywanie w dowolnej kolejności.
5. Gdy elementy już znajdują się na dywaniku, nauczyciel wraz z dzieckiem siada przed dywanikiem i za pomocą prawej ręki przesuwając wszystkie elementy w prawy górny róg.
6. Następnie wybiera dwa krańcowe elementy i umieszcza je na środku dywanika, aby zwrócić na nie uwagę dziecka.
7. Nauczyciel pokazuje **cienki** element, nazywa go, podaje dziecku i powtarza słowo **cienki**. Bardzo ważne jest, aby nauczyciel użył tylko jednego słowa, zamiast pełnego zdania: "to jest cienki".
8. Następnie nauczyciel pokazuje **gruby** element, nazywa go, podaje dziecku i powtarza słowo **gruby**.
9. Na koniec odkładamy razem z dzieckiem wszystkie klocki na dywanik i pytamy dziecko: **Czy chcesz zbudować schodki?**

Przy pierwszej prezentacji materiału nauczycielka zaczyna budować schodki z pierwszych trzech, największych brył, a następnie pozwala dziecku kontynuować i pozostawia mu przestrzeń i swobodę do dalszych, samodzielnych eksperymentów. Po zakończonej pracy przypomina o konieczności uporządkowania i odłożenia wszystkich elementów na swoje miejsce.

Druga prezentacja materiału:

Czyli prezentacja prawidłowego sposobu układania elementów schodów. Bardzo ważne jest, aby nauczyciel Montessori zapamiętał, na jakim etapie pracy z poszczególnym materiałem jest każde dziecko w jego klasie, czy już z nim pracowało, czy może jest to jego pierwsze spotkanie. Dzięki temu będzie wiedział jak najlepiej towarzyszyć dzieciom w trakcie pracy.

Przy kolejnym podejściu, po przeniesieniu wszystkich elementów schodków na dywan, nauczyciel:

1. Wyodrębnia największy element brązowych schodów, a następnie szuka kolejnego największego ze wszystkich pozostałych i umieszcza go obok poprzedniego, przesuwając go po dywanie. W taki sposób umieszcza kilka pierwszych elementów obok siebie i prosi dziecko, aby powtórzyło sekwencję, umieszczając kolejny i kolejny największy element z pozostałych na dywanie.
2. Nauczyciel zawsze sprawdza, czy elementy są dobrze wyrównane.
3. Po zakończeniu budowania schodów należy wyczuć stopnie schodów dwoma palcami (wskazującym i środkowym) i przejść palcami po schodkach od góry do dołu i odwrotnie. Można również sprawdzić, czy najcieńszy element mieści się w przestrzeni, która różni wysokość kolejnych elementów brązowych schodów.
4. Po zakończeniu ćwiczenia dziecko może odłożyć schodki z powrotem na półkę, gotowe do ponownego użycia. Jeśli schody nie zostaną ułożone we właściwej kolejności, nauczyciel nie zwróci dziecku uwagi na błąd i posprząta je w sposób niezauważalny dla dziecka.

Modyfikacje:

Gdy dziecko wystarczająco dobrze poznało już ten materiał sensoryczny, nauczyciel może zaproponować mu inne modyfikacje i układy brązowych schodów, na przykład ułożenie schodów pionowo i wyrównywanie ich do prawej lub lewej strony, bądź do ich środkowej osi. Niejednokrotnie jednak zauważymy, że w fazie eksperymentów dzieci same intuicyjnie układają brązowe schody na różne ciekawe sposoby. Jedną z najbardziej angażujących i ciekawych dla dziecka modyfikacji tego ćwiczenia jest układanie wysokiej wieży z brązowych schodów, czyli ustawienie ich pionowo, jeden na drugim. Jest to dość trudna modyfikacja, wymaga ona od dziecka jeszcze większej koncentracji i koordynacji wzrokowo-ruchowej. Pionowa wieża zbudowana z brązowych schodów jest na tyle wysoka, że potrzebne są specjalne schodki, aby umieścić najcieńsze elementy u jej szczytu. Dzięki temu dziecko może być w ciągłym ruchu, jednocześnie będąc bardzo uważne na swoje otoczenie. Każdy niewłaściwy lub zbyt szybki ruch może doprowadzić do zawalenia się tej pięknej i majestatycznej konstrukcji. Co więcej, zaobserwujemy, że dziecko będzie bardzo chętnie porównywało swój wzrost z wybudowaną wieżą!

RÓŻOWA WIEŻA

Różowa wieża to seria drewnianych sześciątów pomalowanych na różowo o bokach od 1 do 10 cm. Ten materiał odwzorowuje gradację wielkości od małego do dużego i nawiązuje do klasycznych klocków. Dzieci są zafascynowane tym materiałem, postrzegają go jako cenny przedmiot, mają z nim bardzo głęboki związek, ponieważ dotyka on procesu neurologicznego. Pierwszym wyzwaniem jest zbudowanie wieży bez jej upadku, a kiedy im się to udaje, są z siebie bardzo dumne. Budują w ten sposób swoje wewnętrzne poczucie wartości i sprawczości. Drugim wyzwaniem jest ponowne wykonanie i powtarzanie tego ćwiczenia, eksperymentowanie i dążenie do udoskonalenia własnych ruchów. Dziecko przy każdym podejściu do tego samego zadania zyskuje coraz większą kontrolę nad swoimi ruchami i uczy się następujących po sobie związków przyczynowo-skutkowych. Z czasem coraz łatwiej będzie mu ułożyć całą wieżę, nie strącając przypadkowo żadnego elementu. Co więcej, z każdym kolejnym podejściem uczy się, że lepiej jest wykonać każdy ruch bez pośpiechu, a co za tym idzie, układanie wieży zacznie przyjmować formę medytacji, skupienia, bycia tu i teraz bez pośpiechu. Będzie to dla dziecka niewątpliwie moment wyciszenia.

Różowa wieża ma swoje stałe miejsce w klasie, jednak nie znajduje się na półce, wraz z innymi pomocami sensorycznymi. Mimo iż mieści się w tej samej strefie koncentracji, w pobliżu pozostałych materiałów sensorycznych, jest ustawiona pionowo na specjalnej podstawie (lub stołeczku), bez najmniejszego elementu. Tak zwany „malutki” jest schowany w małym, ładnym pudełeczku, które możemy nazwać „domkiem malutkiego”. Nauczycielka podaje go dopiero w momencie, gdy dziecko zaczyna pracę z różową wieżą.

Prezentacja różowej wieży:

1. Nauczyciel zaprasza dziecko do rozwinięcia dywaniku. W razie potrzeby pomaga mu go rozwinąć.
2. Następnie pokazuje prawidłowy sposób chwytania elementów. Najmniejsze łapie trzema palcami. W przypadku większych sześciąt, które nie mieszczą się w dłoni nauczyciel chwyt je trzema palcami i umieszcza drugą rękę pod sześcią, do pomocy.
3. Nauczyciel pokazuje dziecku jak przenosić elementy na dywanik: po kolei, jeden po drugim, nigdy kilka na raz.
4. Po dwóch, trzech sześciach nauczyciel pyta dziecko: „**Pomożesz mi? Położysz je pojedynczo na macie?**”.
5. Przenoszenie odbywa się w pozycji stojącej (nigdy klęczącej), dlatego warto umieścić dywanik w większej odległości od miejsca, w którym na co dzień stoi różowa wieża.
6. Gdy wszystkie sześciany znajdą się na dywanie ułożone w losowej kolejności, nauczyciel przesuw je na krawędź dywanu prawą ręką, klęcząc, aby zrobić miejsce na budowę wieży. Następnie wyodrębnia mały element, nazywa go „**małym**” i podaje go do rąk dziecka, powtarzając słowo „**mały**”. Tak samo postępuje z „**dużym**” podkreślając to słowo odpowiednią intonacją oraz ruchem dłoni pokazujących jak duży jest ten element. W kolejnym kroku nauczyciel proponuje dziecku samodzielnie dotknąć elementu i sprawdzić jak duży i ciężki on naprawdę jest.
6. Na koniec tego etapu nauczyciel proponuje dziecku zbudowanie wieży słowami: „**Chcesz zbudować wieżę?**” i pozostawia je do dalszych, samodzielnych prób i eksperymentów z różową wieżą.

Wynik nie jest ważny, ważne jest dla nas pokazanie właściwego chwytu, przenoszenia elementów na dywanik, układania ich na macie, pokazanie małych oraz dużych elementów i ich nazwanie. Nie ma nic złego w eksperymentowaniu, dziecko może również budować poziomo, nie interweniujemy.

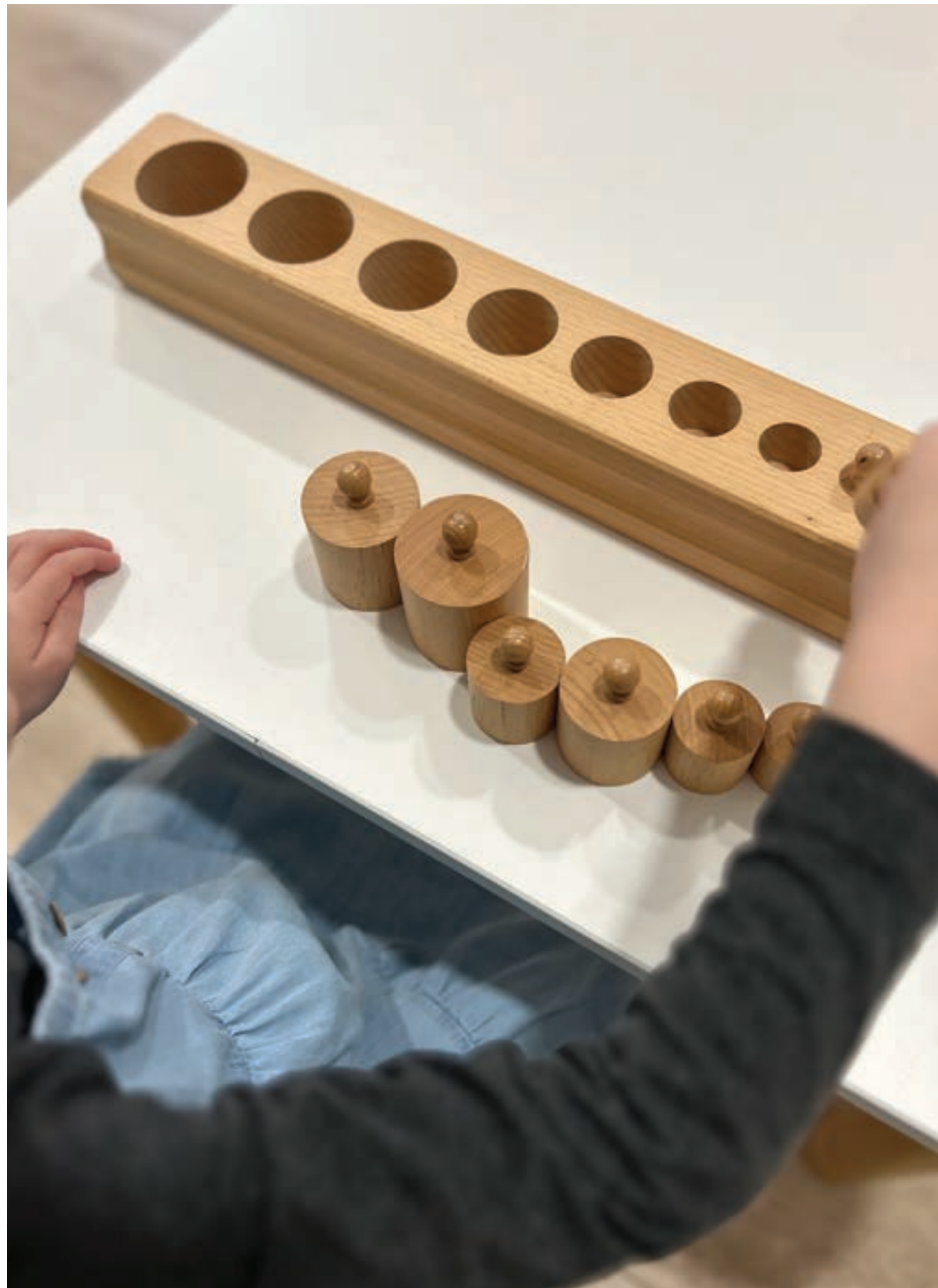
Porządkowanie

Porządkowanie musi odbywać się na stojąco i bez poprawiania błędów dziecka. Dorosły nie wymaga, aby dziecko zbudowało wieżę idealnie. Nauczyciel sprząta dopiero, gdy dziecko skończy ćwiczenie, tak by była gotowa dla kolejnego dziecka, które chce ją zbudować później, jednak nigdy nie robi tego przy dziecku, które porządkowało różową wieżę.

Nazewnictwo różowej wieży:

mały · duży · malutki · ogromny

najmniejszy · największy · większy · mniejszy

CYLINDRY DO OSADZANIA

Istnieją cztery zestawy twardych klocków sensorycznych które mogą być proponowane dzieciom już od 2,5 roku życia. Początkowo proponowane są 3 pierwsze zestawy, ze względu na gradację stopnia trudności każdego zestawu. Jeśli dzieci poznały już pierwsze trzy typy klocków, można dodać czwarty, odwrotnie proporcjonalny zestaw klocków.

Materiał ten wymaga dedykowanego miejsca w strefie koncentracji, najlepiej aby był umieszczony na specjalnie zaprojektowanej szafce.

Co nauczyciel prezentuje na początku pracy z tym materiałem?

Chwytnie: Nauczyciel bierze zestaw obiema rękami z szafki, oddala go od ciała i odkłada z powrotem na półkę.

Przenoszenie obiema rękami (z dala od ciała): nauczyciel zachęca dziecko do samodzielnego podniesienia zestawu i przeniesienia go na stół.

Nauczycielka siada obok dziecka (dziecko znajduje się po lewej stronie). Przygotowuje 3 palce (kciuk, palec wskazujący, palec środkowy). Bierze kołek cylindra, podnosi go, przesuwając i umieszcza na stole. Powtarza tę czynność dla maksymalnie 2 lub 3 cylindrów. Następnie pozwala dziecku dalej eksperymentować samodzielnie z całym zestawem. Na koniec pracy nauczyciel może dodać ruch przesuwania palców u podstawy kołków, spojrzeć na dziecko, uśmiechnąć się i dodać: „wszystko jest wyrównane”

KOLOROWE CYLINDRY

Jest to zestaw 4 pudełek zawierających po 10 cylindrów o takim samym rozmiarze jak te zawarte w zestawie cylindrów do osadzania, ale bez uchwytu. Cylindry są gładkie i mają kolor odpowiadający pudełku, do którego należą. Pudełka i cylindry różnią się od siebie kolorem:

Pudełko czerwone:

gruby-cienki, cylindry mają stałą wysokość i malejącą średnicę

Pudełko niebieskie:

wysoki-niski, cylindry mają rosnącą wysokość i stałą średnicę

Pudełko żółte:

duży-mały, wysokość i średnica cylindrów zwiększają się stopniowo w trzech wymiarach

Pudełko zielone:

niski szeroki-wysoki cienki, cylindry mają rosnącą wysokość i malejącą średnicę

Prezentacja:

1. Pracę z cylindrami rozpoczynamy od rozwinięcia dywanika.
2. Nauczyciel pokazuje dziecku, jak trzymać i przenosić jedno z pudełek, a następnie zachęca je do samodzielnego przeniesienia pudełka na rozwinięty wcześniej dywan.
3. Pokazuje, jak otworzyć pudełko: chwytą pokrywkę obiema rękami i układa ją obok pudełka.

4. Prezentuje, jak chwytać i wyjmować z pudełka cylindry: po jednym cylindrze na raz chwytając go trzema palcami (kciukiem, wskazującym i środkowym) i powoli przenosi cylinder na dywanik.
5. Umieszcza cylindry po drugiej stronie pudełka w sposób rozproszony.
6. Pozostawia dziecko do dalszych, samodzielnych eksperymentów

Prezentacja w poziomie (gradacja elementów):

1. Prezentację można rozpocząć od dowolnego pudełka. Zazwyczaj nauczyciel zachęca dziecko do samodzielnego wybrania któregoś z nich.
2. Po przeniesieniu pudełka na dywan, nauczyciel klęka obok dziecka, po jego prawej stronie, zwracając uwagę na swoją pozycję.

Uwaga: Praca przy dywanie powinna odbywać się w pozycji klęku “pięty pod pupą”. W razie potrzeby nauczyciel pokazuje dziecku jak odpowiednio ustawić kolana i koryguje jego pozycję. Ten klęk pozwala dziecku na dużą swobodę ruchu, przy jednoczesnej stabilnej pozycji ciała, a także utrzymuje prosty kręgosłup podczas pracy.

3. Nauczyciel otwiera pudełko i kładzie pokrywkę z boku.
4. Układa cylindry w losowej kolejności, przenosząc je trzema palcami.
5. Zamyka pudełko i przesuwając je w prawy górny róg dywanu, tak, aby nie przeszkadzało dziecku podczas pracy.
6. Nauczyciel pyta dziecko, co chce zbudować - wieżę czy stopniowanie?
7. Jeśli dziecko wybiera stopniowanie, nauczyciel mówi: „**Teraz bierzemy najwyższy**” i kładzie go po lewej stronie dywanu, tuż przed dzieckiem.
8. Zadaje dziecku kolejne pytanie: „**Który z pozostałych jest najwyższy?**”. Gdy dziecko wskaże kolejny najwyższy, nauczyciel kładzie go obok tego, który położył wcześniej- bardzo dokładnie i ostrożnie.

9. Nauczyciel prosi dziecko, aby mu pomogło. Może zapytać: „**Jeszcze jeden najwyższy?**” lub „**Następny najwyższy?**”. I tak aż do najniższego dopóki nie zostanie utworzone stopniowanie.

Prezentacja w pionie (układanie wieży):

Postępujemy w taki sam sposób, jak w przypadku prezentacji gradacji, z tą różnicą, że układamy elementy jeden na drugim w pozycji pionowej. Również zaczynamy od najwyższego lub najgrubszego cylindra. Wyjątkiem jest **Zielone pudełko**, gdzie potrzebujemy rozpocząć budowanie wieży od najszerszego i najniższego elementu, jednak nie prezentujemy tego dziecku, które samo powinno intuicyjnie zauważyć, że nie można ułożyć wieży zaczynając od elementu wysokiego i cienkiego.

Uwaga: Każdemu dziecku prezentujemy tylko jedno pudełko, a dziecko samodzielnie odkrywa kolejne. W prezentacji chodzi o pokazanie sposobu przenoszenia i chwytania elementów oraz układania ich w przestrzeni dywanu. Jeśli zauważamy, że dziecko nie wie w jaki sposób wykonywać te czynności, powtarzamy prezentację. Dalsze doskonalenie ruchów i ćwiczeń z tym materiałem pozostawiamy dziecku.

Doskonalenie pracy dziecka:

Budowa kilku wież w przestrzeni dywanu.

Dzięki pracy z kilkoma kolorami cylindrów jednocześnie dziecko jest w stanie zauważać różnice i podobieństwa między poszczególnymi elementami, co w efekcie prowadzi do rozwoju jego kreatywności. Dziecko znając właściwości cylindrów oraz zależności między nimi zacznie eksperymentować z ich łączeniem. W tym ćwiczeniu dziecko przenosi na dywan po jednym pudełku na raz i po kolei układa jednokolorowe wieże.

Kombinacje:

Jedną z ważniejszych właściwości materiału sensorycznego Montessori jest to, że jest on kompatybilny z pozostałymi materiałami. Jeśli dziecko dobrze pozna każdy z nich, będzie w stanie zauważyć te podobieństwa i łączyć je ze sobą, korzystając ze swojej kreatywności, ale również wykorzystując logiczne, matematyczne zależności. Wymiary każdego z materiałów są przemyślane i spójne, nigdy przypadkowe.

Łączenie ze sobą kolorowych cylindrów w jedną wieżę:

czerwone zielone żółte

Kombinacje można tworzyć za pomocą trzech pudełek, z wyjątkiem pudełka niebieskiego z cylindrami wysokie-niskie.

1. Pierwszy etap ćwiczenia to ułożenie wszystkich trzech gradacji poziomo.
2. Następnie układa się trzy jednokolorowe wieże.
3. Ostatnim etapem jest nałożenie na siebie po kolei wszystkich trzech serii cylindrów, tworząc jedną, kolorową i wysoką wieżę.
4. Po skończeniu ćwiczenia należy uporządkować miejsce pracy i odłożyć wszystkie pudełka na odpowiednie miejsce na półce.

Kolorowa gwiazda:

czerwone zielone żółte niebieskie

W kształt gwiazdy można ułożyć wszystkie cztery gradacje cylindrów.

1. Pudełka umieszcza się w 4 rogach dywanu.
2. Pracę zaczynamy od umieszczenia najgrubszego na środku dywanu.
3. Kontynuujemy gradację, tworząc pierwszy promień.
4. Zaczynając ponownie od środka, układamy kolejną gradację w innym kolorze, tworząc drugi promień.
5. Tak samo postępujemy dla pozostałych dwóch gradacji kolorowych cylindrów.
6. Po skończonej pracy, porządkujemy.

Łączenie kolorowych cylindrów z cylindrami do osadzania:

Kolorowe cylindry łączą się również z zestawem cylindrów do osadzania w blokach. Mają te same wielkości i wartości, dlatego oba materiały można ze sobą łączyć.

1. Umieszczamy cztery bloki cylindrów do osadzania w czterech bokach dywanu.
2. Po jednej stronie dywanu układamy cztery pudełka z kolorowymi cylindrami, jedno pod drugim.
3. Otwieramy pudełka i obok nich układamy po kolei odpowiednie gradacje.
4. Obok odpowiednich cylindrów umieszczamy pasujące do nich cylindry z uchwytem, w tej samej gradacji.
5. Następnie nakładamy cylindry z uchwytem na odpowiadające im kolorowe cylindry.
6. Po skończonej pracy wszystko wraca na swoje miejsce.

Kolorowe bloki do osadzania:

Drugim ćwiczeniem łączącym oba te materiały jest dopasowanie kolorowych cylindrów do czterech bloków:

1. Wszystkie cztery bloki cylindrów do osadzania umieszczamy na środku dywanu, tworząc zamknięty kształt kwadratu.
2. Z każdego bloku wyciągamy po kolei wszystkie cylindry i ustawiamy je przemieszane wewnątrz kwadratu.
3. Po kolei przenosimy na dywan wszystkie pudełka z kolorowymi cylindrami i ustawiamy je poza kwadratem, z boku dywanu, a następnie jedno po drugim opróżniamy.

4. Wszystkie kolorowe cylindry mieszamy z cylindrami do osadzania, umieszczając je wewnątrz kwadratu.

5. Zadaniem dziecka jest dopasowanie kolorowych cylindrów do odpowiadających im miejsc w pustych blokach do osadzania.

6. Po wykonaniu zadania należy uporządkować miejsce pracy i odłożyć wszystkie materiały na miejsce.

Kolorowa gwiazda z nakładkami:

To ćwiczenie jest modyfikacją “kolorowej gwiazdy” z wykorzystaniem bloków do osadzania.

1. Układamy kolorową gwiazdę z czterech kolorów cylindrów.
2. Następnie przynosimy na dywan, po kolei, bloki do osadzania.
3. Umieszczamy cylindry z bloków na odpowiadających im kolorowych cylindrach.

CZERWONE BELKI

*„Posługiwanie się tak długimi i niewygodnymi przedmiotami wymaga ruchu całego ciała ze strony dziecka: musi ono chodzić tam i z powrotem, aby przenosić te pręty i umieszczać je blisko siebie, w kolejności długości, nadając całości układ pisaćki organowej. Miejsce układania jest podłoga, na której jednak dziecko wcześniej ułożyło matę wystarczająco dużą dla siebie i materiału. Po zbudowaniu układu organowo-rurowego, pręty są następnie rozrzucone, mieszane i przebudowywane tyle razy, aż dziecko poczuje się usatysfakcjonowane.”**

Maria Montessori

Czerwone belki to pomalowane na jednolity kolor (czerwony lub niebieski) drewniane pręty o kwadratowym przekroju (2,5 cm x 2,5 cm), których długość zmienia się stopniowo, od 10 do 100 cm. Stosunek między najdłuższym i najkrótszym prętem wynosi 1 do 10. Różnica między prętami dotyczy tylko jednego wymiaru, tj. długości.

Pręty znajdują się w klasie na przeznaczonej im półce, ułożone w kolejności gradacji i wyrównane do lewej strony z najkrótszym na pierwszym planie w stosunku do patrzącego.

*Maria Montessori, „Odkrycie dziecka”, Rozdz. 8 s.140

Prezentacja materiału:

1. Pracę rozpoczynamy od rozłożenia odpowiednio dużego dywanika przeznaczonego do układania czerwonych belek. Najlepiej jest użyć kwadratowej maty o boku 1,5 metra, aby umożliwić szeroki zakres możliwości układania.
2. Nauczyciel wraz z dzieckiem podchodzi do półki i wspólnie przyglądają się układowi belek. Pręty tworzą rodzaj schodów, mogą również kojarzyć się z układem organów. Najdłuższy pręt znajduje się w górnej części półki, zaś reszta elementów ułożona jest w gradacji malejącej.
3. Opiekun zauważa, że wszystkie pręty są wyrównane do lewej strony i są starannie ułożone. Pokazuje to ruchem dłoni, dotyka zarówno boku, jak i góry, zwraca uwagę na to, że układ czerwonych belek przypomina organy. Zatrzymuje się i mówi: „**sprawdźmy, czy są dobrze ułożone**”.
4. Następnym krokiem jest pokazanie chwytu. Prawidłowy chwyt, to złapanie każdej belki dwiema rękami po obu jej końcach. Dlatego tak ważne jest wprowadzenie tego ćwiczenia dzieciom, które są w stanie złapać w ten sposób najdłuższą, metrową belkę. Dzieci młodsze, dwu i pół letnie mają za krótkie ręce i nie będą w stanie chwycić belek w prawidłowy sposób.
5. Nauczyciel pokazuje, w jaki sposób przenosić belki na dywan. Robi to pojedynczo, trzymając je nieco z dala od ciała.
6. Kładzie pierwsze dwie lub trzy belki na macie (w dowolnym miejscu) i zachęca dziecko do samodzielnej kontynuacji.
7. Gdy belki są rozłożone na dywanie, nauczyciel upewnia się, że leżą równolegle do siebie i nie są ułożone na tej samej osi (dwie obok siebie). Na tym etapie belki nie muszą być ułożone w gradacji, ważne, aby znajdowały się jedna pod drugą, bez względu na kolejność, na całej powierzchni dywanu.
8. Następnie nauczyciel przygotowuje pustą przestrzeń, przesuwając

wszystkie belki do lewej, górnej krawędzi dywanu (ścieśniamy je).

9. Nauczyciel bierze najdłuższą i najkrótszą belkę, po czym kładzie je przed sobą i przed dzieckiem.
10. Zbliża do siebie obie belki i po kolei nazywa każdą z nich, przesuwając dwoma palcami - wskazującym i środkowym, wzdłuż całej ich długości, podkreślając jednym słowem ich nazwę. Mówi szybciej „**krótki**” i wolniej „**dłuuuuuuuugi**”, aż palcami dojedzie do końca długiej belki.
11. Następnie zachęca dziecko do dotknięcia i nazwania obu belek w ten sam sposób.
12. Następnie nauczyciel odkłada obie belki do pozostałych i zachęca dziecko do swobodnego eksperymentowania z układaniem belek i relacjami między nimi. Na tym etapie nie odtwarzamy układu organowego. Służy on poznaniu materiału i jego właściwości oraz zasad posługiwania się nim.

Układanie gradacji belek:

Gdy dziecko dostatecznie dobrze pozna ten materiał i przejdzie etap swobodnych eksperymentów, nauczyciel może zaprezentować, w jaki sposób stworzyć układ organowy oraz inne modyfikacje i układy.

1. Początek pracy przebiega tak, jak w pierwszym etapie poznania materiału. Rozwijamy dywan, przenosimy belki, układamy je na dywanie przemieszane jedna pod drugą, jednak nie przenosimy ich do lewej górnej krawędzi dywanu. Belki zostawiamy na środku dywanu, gdyż lewa, górna krawędź będzie nam potrzebna do odtworzenia układu organowego.
2. Po przeniesieniu wszystkich belek na dywan i ułożeniu ich jedna pod drugą nauczyciel z zainteresowaniem szuka najdłuższej z nich i kładzie go przed sobą i dzieckiem. Chwyta belkę lewą dłonią uchwytem szczypcowym, aby utrzymać ją w miejscu, następnie dwoma palcami prawej dłoni przesuwa wzdłuż jej długości.

3. Gdy dłoń zatrzymuje się na końcu pręta, mówi: „**Kończy się tutaj**”.
4. Następnie nauczyciel zachęca dziecko do powtórzenia tego ruchu. W razie potrzeby pokazuje ponownie układ prawej dłoni i prowadzi jego rękę.
5. Kolejno bierze czerwoną belkę obiema rękami za jej końce i kładzie ją wysoko na dywanie, blisko lewej, górnej krawędzi.
6. Następnie szuka kolejnej najdłuższej belki, mówiąc: „**Teraz szukamy najdłuższej belki spośród tych, które pozostały**”.
7. Szuka, a następnie ponownie bierze wybraną belkę, dotyka jej i pozwala dziecku powtórzyć ten sam ruch.
8. Nauczyciel umieszcza kolejną belkę bezpośrednio pod poprzednio ułożoną, starannie sprawdzając czy są prawidłowo wyrównane do lewej strony.
9. W ten sposób postępuje się aż stworzenia układu organowego. Na koniec dokładnie sprawdzamy, czy pręty są ułożone w idealnej kolejności.

Doskonalenie i modyfikacje

Po zakończeniu rekonstrukcji prętów, wynikiem powinny być schody, które stopniowo zmniejszają się o jeden krok w tej samej mierze, co najkrótszy pręt. Aby to sprawdzić, można stopniowo umieszczać ten pręt na krańcu pozostałych i odnotować równość z prętem, który następuje po nim.

Istnieje również wiele możliwości modyfikacji układu belek. Wiele z nich będzie tworzonych intuicyjnie przez dzieci. Ważne jest jednak, aby dzieci pamiętały, że aby przejść do kolejnego etapu, należy za każdym razem odtworzyć układ organowy.

Kolejną modyfikacją będzie utworzenie **układu organowego w pionie**, co wbrew pozorom nie jest takie łatwe i wymaga od dziecka

opanowania prawidłowego chwytu, dużego skupienia oraz umiejętności panowania nad własnym ciałem i ruchem. Kolejną modyfikacją jest wyrównanie belek do ich środkowej osi i stworzenie **piramidy**. Po utworzeniu piramidy można przejść do zbudowania trójwymiarowej konstrukcji - ogromnej **gwiazdy**, która powstaje poprzez rotację każdego z elementów wokół ich środkowej osi. Ostatnim etapem jest utworzenie **labiryntu**. Jest to modyfikacja szczególnie uwielbiana przez dzieci, gdyż na sam koniec mogą one przez ten labirynt przejść, uważając, aby go nie zniszczyć. Można również dać dziecku piłeczkę na łyżeczce lub mały dzwoneczek, który będzie trzymać w trakcie przechodzenia przez labirynt. Piłeczka nie może upaść na podłogę, a dzwonek nie może zadzwonić aż do momentu wyjścia z labiryntu. Są to zadania, dzięki którym dzieci ćwiczą uważność, skupienie oraz kontrolę nad ruchem własnego ciała.

SUKOT

Co może mieć ze sobą wspólne Święto Szałasów i materiał sensoryczny Montessori?

Będziecie mieszkać w szałasach przez siedem dni (...). Aby wiedziały wasze przyszłe pokolenia, że w szałasach kazałem mieszkać synom izraelskim, gdy wyprowadziłem ich z ziemi egipskiej.

Księga Kapłańska 23:42–43

Święto Sukot obchodzone jest jesienią, między 15, a 21 dniem miesiąca tiszri, po zakończeniu świętowania Jom Kipur. Obok święta Pesach i Szauwot jest to jedno z biblijnych świąt pielgrzymich, czyli takich, w których należało udać się na pielgrzymkę do Świątyni w Jerozolimie i złożyć ofiary z tegorocznych plonów.

Dziś święto Sukot trwa, zgodnie z biblijnym nakazem, siedem dni i obchodzone jest na pamiątkę wyjścia Żydów z Egiptu i ich czterdziestoletniej tułaczki przez pustynie. W trakcie tej wędrówki do Ziemi Świętej, Żydzi mieszkali pod gołym niebem lub w szałasach, które udało im się zbudować. Dlatego też **suka, czyli świąteczny szałas**, zbudowany jest z minimum trzech stabilnych ścian i otwartego dachu, **schach**, przez który za dnia wpada światło słoneczne, a w nocy można obserwować gwiazdy. Ściany suka mogą być wykonane z dowolnego materiału, a budulcem ażurowego dachu są wyłącznie rośliny i gałęzie drzew. Wnętrze szałasów jest bogato zdobione rysunkami, malowidłami, bujną jesienną roślinnością, trawami, zbożem, gałęziami i owocami. Szałas stawiane są w ogrodach, sadach czy na podwórkach.

Czemu służyć ma przeniesienie się na siedem dni do szałasów?

Przede wszystkim oderwaniu się od codzienności, od problemów i cywilizacji - powrót do korzeni, do natury, do jedności z Bogiem. Otwarty dach szałasów, schach, szczególnie symbolizuje specjalną, głęboką więź i bliskość ze Stwórcą.

Oczywiście dziś, szczególnie w Polsce zamieszkanie w takim szałasie jesienią, na siedem dni, pod gołym niebem może być nie lada wyzwaniem. W krajach, w których pogoda nie pozwala na świętowanie Sukot na świeżym powietrzu tradycja zwalnia od konieczności przebywania w szałasie. Święto obchodzi się głównie na uroczystych obrzędach podczas nabożeństw w synagodze... oraz po prostu w ciepłych domach.

Co więc ma wspólnego Święto Sukot z materiałem sensorycznym Montessori?

Konstruowanie! Rozwijanie wyobraźni poprzez jedno proste pytanie, zachętę, prowokację: **“Czy potrafisz zbudować szałas?”** w trakcie pracy z materiałem sensorycznym. Oczywiście proponujemy to zadanie dzieciom, które już bardzo dobrze znają materiał sensoryczny i poznały podstawowe zasady posługiwania się nim. W innym wypadku, moglibyśmy wprowadzić dzieci w błąd co do przeznaczenia materiału. Jednakże, wyjątkowo przy omawianiu święta Sukot, możemy proponować nową modyfikację ćwiczenia. Możemy proponować również pracę w grupie i wspólne dochodzenie do tego, w jaki sposób zbudować szałas, wykorzystując do tego wszystkie pomoce sensoryczne dostępne na sali. Dzięki temu dzieci będą uczyły się współpracy, doskonaliły umiejętność rozwiązywania konfliktów i komunikacji.

Jakie inne aktywności możemy zaproponować dzieciom podczas Świąta Sukot?

Rozpoznawanie jesiennych plonów
z wykorzystaniem materiału obrazkowego

Budowanie szałas podczas spaceru w parku,
lub w ogrodzie przedszkola z gałęzi, liści, trawy
i innych elementów natury znalezionych po drodze do parku
lub przyniesionych wcześniej przez dzieci do przedszkola

Wspólne dekorowanie przedszkola darami jesieni

Zajęcia kulinarne: jesienna sałatka warzywna

Prace plastyczne z wykorzystaniem jesiennych
warzyw i owoców, zboża, traw, jarzębiny

Najważniejsze symbole Świąta Sukot:

Suka

szałas, tymczasowa konstrukcja,
w której, według tradycji, Żydzi
obchodzą Święto Sukot

Schach

prześwitujący dach szałas
suka, który pleciony jest
z liściastych gałęzi

Uspizim

mistyczni goście pojawiający się w namiotach podczas Świąta Sukot,
biblijni ojcowie i władcy. Dlatego do tradycji Świąta Namiotów należy
zapraszanie na świąteczne przyjęcie zarówno przyjaciół,
jak i osoby ubogie, bezdomne i samotne.

Arba minim

bukiet, który Żydzi chwalą Boga podczas obrzędów w synagodze
i odmawiania psalmów, co ma przypominać wyjście z Egiptu
i wyraża wiarę w zbawienie. Są to:

Etrog

cytron, roślina, która symbolizuje
ludzi, którzy posiadają wiedzę,
jak i dokonują dobrych czynów

Hadas

mirt, roślina, która jest
symbolem osoby nie wykształconej,
lecz sprawiedliwej

Arawa

wierzba, roślina, która symbolizuje
tych, którzy są niewykształceni
i nie praktykują zasad wiary

Lulaw

to gałązka palmowa, symbol ludzi,
którzy posiadają wiedzę biblijną,
uczonych w piśmie, których czyny
nie są tak doskonałe, jak ich nauki

co stworzy dodatkowy punkt zainteresowania i satysfakcję z pracy. Po skończonej pracy cylindry należy uporządkować, czyli odłożyć na odpowiednie miejsce na półce.

Aby zwiększyć poziom trudności trudność należy zaproponować dziecku pracę z dwoma zestawami jednocześnie, następnie z trzema i czterema. W przypadku pracy z dwoma i trzema zestawami cylindrów do osadzania, należy umieścić je przed dzieckiem na stoliku w formie trójkąta. W przypadku pracy z czterema zestawami na raz umieszcza się je w kształt kwadratu. Cylindry umieszcza się wewnątrz kształtów utworzonych przez bloki.

Nazewnictwo

Wyodrębniając elementy, nauczyciel werbalizuje i nazywa poszczególne elementy: „cienki”, „gruby”, „wysoki”, „niski”. Gdy dziecko zdobędzie już duże doświadczenie z materiałem, opiekun może dodać kolejny krok, prosząc je o wzięcie do ręki poszczególnych cylindrów na przykład grubego, chudego, wysokiego lub niskiego.

Przy pracy z materiałem sensorycznym Maria Montessori zadawała sobie wiele pytań takich jak:

Jaki jest głębszy cel tych zajęć z klockami?

Czy ważne jest, aby 3-letnie dziecko było w stanie rozpoznać różnice?

Czy ważne jest, aby dziecko zawsze poprawnie wykonało ćwiczenie z klockami?

Co nauczyciel powinien zrobić, aby zainteresować dziecko ćwiczeniem łączenia tych klocków z odpowiednią bryłą?

Co musi zrobić nauczyciel, aby dziecko mogło dokładnie dostrzec różnice?

Odpowiadała na nie w ten sposób:

Klocki twarde są środkiem praktyki, bodźcem zewnętrznym, poligonem doświadczalnym dla inteligencji, środkiem reaktywnym psychologicznie.

Nie jest ważne osiągnięcie wyniku.

Nie jest ważne, aby dziecko od razu dobrze sobie poradziło, ani nawet, aby dobrze sobie poradziło później, ważne jest, aby nauczyciel unikał całkowicie tego sposobu myślenia.

Nauczyciel udostępniania materiały w celu wzbudzenia zainteresowania.

Nauczyciel nie powinien robić nic, aby dziecko mogło dokładnie dostrzec wszystkie różnice. Niech dziecko eksperymentuje!

*Shalom Montessori. Podręcznik praktyczny
dla nauczyciela Montessori z elementami
Edukacji Żydowskiej.*

Copyright © Fundacja SPIN 2025

OPRACOWANIE LEKCJI KURSU:

Kurs Edukacji Montessori: Simonetta Bertoli

Tłumaczenie z języka Włoskiego: Katarzyna Popczyk

Kurs Edukacji Żydowskiej: Miriam Synger

PROJEKT POWSTAŁ WE WSPÓŁPRACY Z:

Stowarzyszenie Montessori in Prattica

Shalom, Organization of the Jews in Bulgaria

PROJEKT DOFINANSOWANY

PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

nubo

